

Ajaleht

SISU:

- Ed. Hubel: Järelehüde Eduard Viidale.
- S. Etverk: Millal algas uus aasta?
- Olli: Uus inimene.
- Kari Laane: Üldkõltsimustlik õpiring.
- Ev. Vender: Näitekohtute korraldamisest.
- Kirjanduslik ringvaade, kroonika, E. Haridusliidu teateid.

1

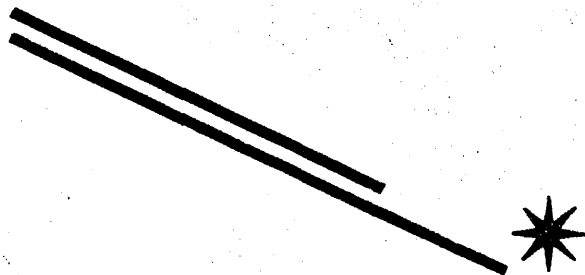
II AASTAKÄIK
1 9 3 4

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

Kuuendal aastakäiku

algab 1934. a.

EESTI NOORUS

Senisest mitmekülgsemas sisus:

- **ARTIKLEID**, kirjutusi kultuur-, hariduse-, kunsti-, kirjanduse-, noorsootöö j. t. erialadelt. Arvustusi, vaatlusi. Uudiseid teaduse ja tehnika ilmast.
- **JUTUSTUSI**, luulet, arvustusi ja artikleid tuntud kirjanikelt. Kirjutisi, humoreske, võistlustöid, omaloomingut noortelt ja õpilasilt. Kirjanduslikke erinumbreid.
- **RAHVAMÄNGE**, sportmänge, rahvatantse. Artikleid spordi ja kehakultuuri aladelt.
- **MULJEID, MATKAKIRJELDUSI**, välismaade noorte elust ja omakultuurilisist liikumisist. Kaastöölisi Soomes, Rootsis, Taanis, Schveitsis, Hollandis, Viinis ja mujal.
- **KUNSTITÖID**, illustratsioone, kirjutisi meie kunstiinimesilt **M u u s i k a p a l u** heliloojailt. Arlikleid rakenduskunsti alalt.
- **PRAKTILIST** ja tegelikku maatulunduse, kodukäsitöö, kõnekunsti, rahvariide, rahvamuusika, rahvakunsti jt. aladelt, vastavalt eriteadlasilt.
- **KROONIKAT**, kavu, juhatusi, tegevusülevaateid noorsootöölalt, informatsioone, ringvaateid.

Eesti Noorus igasse kodusse! 12 nr. aastas. Hind kr. 1.80 p. a. kr. 1.—

Lossi pl. 4. Tallinn, tel. 429-77.

Nõudke proovinumbreid!

Tellida võib igast postiasutusest.

„Eesti Nooruse“ talitus.

Järelhüüd Eduard Vildele.

EDUARD HUBEL*)

Peatugem hetkeks vaikes leinas — üks meie hulgast on jäädavalt lahkunud.

Üks neist on lahkunud, kes on ehitanud poolesaja aasta kestes meie vaimse iseseisvuse hoonet ja asetanud selle müüresse kive, mida ei purusta meie sajune ilmastik ega ajahammas.

Tuletagem lühidalt meelega tema elu ja teeneid.

Eduard Vilde on viljaka looja, jah isegi pillava looja kehastus. Ta lõi nagu loodus — pillavalt, eriti oma noorpõlves. Kas oli tal siis püsivust, et lasta iga oma teost küpseda hinges ja valmida kujutluses! Maailm oli talle tol ajal nii huvitav, et ta seda kõige viie meelega nautis päevad ja ööd. Maailm oli talle huvitav idas, lõunas ja läänes. Ta matkas läbematult maalt maale ja linnast linna, võttes elu kui kurblõbusat karnevaali, tehes kaasa nii palju kui võimalik, juues täiel sõnul kõike seda, mis võib joovastada noort inimest.

Ta ei kärsinud käia mööda sirget rada, mis tavalise kodaniku tallatud. Ta kaldus sellelt kõrvale, eksis mööda lillelisi nurmi, süvenes metsapadrikuis-

se ega põiganud kõrvale rabasoodestki, kui nägi seal järve kallastel õitsemas veeroose.

Selle juures puistas ta teoseid käisest, haruldase kerguse ja veel suurema kergemeelsusega. Ta vahetas oma ande peenrahaks ja pildus seda kui helde prints rahva hulka, kus see võeti vastu meelsasti. Et elada karnevaali-

*) „Estonia” kontsertsaalis Eduard Vilde ärasaatmise puhul 30. detsembril 1933. a. peetud kõne.

elu, selleks oli vaja teha ridu, küsimata nende väärtusest.

Aga see ei kestnud kaua ega võinudki kesta. Vilde ei võinud niisugusest elust ega loomingust leida rahuldust. Ta oli võrsunud rahva hulgast, kes aastasadasid orianud orjust, kannatanud ülekohtu, elanud röömuta elu. Ta oli sellest lugenud, oli seliest lapsepõlves mõndagi kuulnud. Oli vaja tema tundelikule hingele ja erksale vaimule ainult väikest tõuget äratuseks ja ta märkas, et ülekohtus ühes orjusega pole lõppenud maailmast, et ühiskondlik õiglusetus kestab edasi kõikjal, et üks osa inimkonnast ja nimelt suurem osa elab seal, „kuhu päike ei paista”.

Nende inimeste elu hakkab nüüd kirjeldama Vilde.

Euroopa moodsad ühiskonna-õpetused avavad tema silmi, mõtestavad tema elu ja loomingut. Värske puhang tiivustab ja värskendab teda.

Selle uue puhangu mõju all kirjutab ta romaani „Külmale maale”. Ta äratas selles kaastunnet ja arusaamist inimese vastu, kes tunnustatakse seaduse tähe järele roimariks. Ta näitab meile, kuidas ühiskondlikud väärolud tõukavad inimese roimale, mitte vaid kuri tahe ja kõlbluse langus, nagu seda neile jutustatud aastasadu.

See oli uus ja julge sõna meie vaimlikõlbelises elus.

Punaste aastate eelsed mässulised meeolud sisendavad Vildele kujutlusi ja elamusi mitte vaid üksiku inimese, vaid ka inimrühmade heitlusest ülekohtuste rõhujatega, nende rõhutatud inimrühmade üritustest ülekohtuse ikke ärahetmisel. Nii tekivad romaanid „Maatra sõda” ja „Anija mehed”. Nende teostega julgustatakse alandlikuks kasvatatud rahvast ja istutatakse tema hingesse võitlust õiguse, õigluse ja vabaduse eest. Eks valmistanud need teosed meie mehi võitlustele Võnnu all, Narva ja Pihkva rindel.

„Prohvet Maltsvet” — nälgas ja viletsuses inimene kaotab usu mai-

se abi peale, kaotab usu iseenesesse ja haarab kinni iga petise hõlmast, kes talle töötab tasu selle maailma kannatuste eest seal üleval, kes talle ütleb teadvat teed sinna üles.

Eks olnud „Prohvet Maltsvetki” hüüe vabanemisele, nimelt väärvaimulikust elust!

Vaesuses vaevlev inimene on valmis sellest pääsmiseks müüma oma ligimese, oma lähima, oma abikaasa. Aga teinud seda, mõistab eksija oma teo kõlvatust, ei suuda oma koormat kanda ning hukkub. Seda kujutab meile Vilde oma parimas romaanis „Mäeküla piimamees”.

Üht pilku linnulennult heites Vilde tähtsamate teoste ideelisele küljele võime öelda: Ta on meie rahvast õpetanud ja õpetab tulevasigi sugupõlvi võitlema oma õiguste eest, võitlema paremate, õiglasemate ühiskondlikkude olude eest, taotlema õiglust ja inimlikkust.

See on tema kõrge missioon Eesti vaimses ja ühiskondlikus elus.

On väga tähendusrikas, et kadunu viimne kirjutus oli poliitiline võitluslõkitus, milles ta kire ja tulega astus välja oma tõekspidamiste eest.

Ta jäi truuks iseenesele surmatunnini. Mida ei olnud tema hinges, sellest ta ei kõnelenud. Ta ei sundinud end kujutluste loomisele hauatagusest maailmast ega armastanud kõneleda asjust, millest tal polnud selget aimu. Ta pidas tähtsamaks maise tee pealt veeretada teravaid kive, mis veristavad käite jalgu, kui et pühkida taeva teelt tolmukübemeid. Ta oli kui hoolas õpilane, kes täidab hoolsasti oma ülesanded ega viida aega kujutlustega sellest, mis tuleb järgmises klassis.

Ta uskus vaid seda, milles oli veendunud oma tunnetuse, oma kogemuste, oma elamuste põhjal.

Ta ei olnud silmakirjalik omas elus, ega võinud meiegi olla silmakirjalikud, saates teda viimsele teekonnale.

Ta pidas ennast n. n. internatsionaalistiks, aga ta on andnud vaimseid väärtusi, mis püsivad seni, kui Eesti elab iseseisvat vaimset elu, ja senikaua, kui kõlab eesti keel.

Leidnud oma elu ülesande, mõtestanud oma kirjandusliku loomingu. andus Vilde sellele kirglike innu ja hoolisusega. Aga noorpõlves kergemeelselt paberile visatud read ei andnud talle rahu. Niipea kui võimalik, algas ta nende parandusega ja pühendas sellele enam kui aastakümmed. Ta jõudis selle tööga lõpule ja algas jälle uut looma. Haigus häiris tööd. Surm katkestas selle lõplikult.

Meie saame aru kadunu hingelisest traagikast, kui ta viimseil aastail ainult tunni või kaks päevas võis istuda töötamas, sedagi mitte alati. Ta oli loodud seda maailma alati oma meeltega tajuma. Nüüd pidi ta andma rahu kõigile meeltele. Siirad meelelised inimesed ei ole loodud selleks, et veeta päevi ja unetuid öid vaikes buddistlikus meditatsioonis, vaibuda juba enne surma nirvana rahuks.

Ümberringi kihas ja kees elu ning võitlus, arenes looming — tema aga pidi hoiduma kõigest sellest kõrvale, ei tohtinud seda vaadelda ega kuulatagi.

Seda meeletuletaades saame aru kadunust, kui ta meelsasti valmis oli järgnema Viimsele Talutajale, kui see talle lähenes. Surm tuli talle kui sõbralik vabastaja, mitte kui kohutav viikatimees.

Tark on see mees, kes valmis siit minema, kui tuleb viimne kutse.

*

Millal algas uus aasta?

Veste ajaarvamisest.

ELMAR ETVERK

Vastus näib olevat väga lihtne: siis, kui raekoja või mõni teine õiget aega näitav kell löi õöl vastu 1. jaanuari 12.

Kuid siiski mitte nii lihtne. Esiteks on sõnal „aasta” praeguses keeles mitu kaunis erine-

Nüüd on ta jõudnud üle Styxi jõe.

Ta on kadunud selle läbipaistmatu eesriide taha, mis lahutab elu surmast.

Müsteeriumist, mis seal algab, ei olnud tal aimu, ei ole ka meil.

Kas elab tema vaim seal edasi teadlikku elu või on ta langend kosmilise teadvuse ookeani nagu tilk vett merre, kust kord tõusnud, ja elab sellega ühist elu igavesti? Ja uued tilgad tõusevad sealt üles, uued inimvaimud ärkavad seal teadvusele, elavad meeltega tajutavas maailmas, kuni neil aeg jälle tagasi langeda igavese vaimse elu allikasse? Kes teab!

Võib olla kuuleb ta sealt neid leinaheliseid, milledega saadame tema põrmu. Võib olla on alanud seal igavene vaikus. Kes teab!

Siiski, ühte teame kõik, elu igavest seadust: kõik, mis tärkab, kasvab ja õitseb, see närtsib, kuivab ja kõduneb jälle. Aga põrmust ärkab uus elu. Ja nõnda läheb see igavesti. Elu ei kustu, ei ealeski. Ehk kustub ta kord ka siin, meie Maakeral, siis kestab ta teistes maailmades teisel kujul, ja nõnda läheb see igaveses rütmis lõpmatuseni.

Alistugem neile igavestele seadustele, neis ei ole ülekohtu ega õigluse puudust. Ja kui me neid seadusi mõistame, siis ei ole meie elu mõttetut, surm kohutav ega lahkumine tröösitut.

Meie oleme kurvad ja leiname, aga meie mõistame ja usume loova vaimu ja elu igavest kestvust.

Selles usus ehime kadunu põrmu viimast korda lilledega, kui igavesti kestva elu sümboliga.

sega, ja vaevalt võib öelda, et kodanlik aasta, mille algust me jälgime raekoja kellalöökide saatel, oleks tähtsam kui näiteks meie riigi eelarveaasta või mõni teine aasta. Teiseks ei toimu ka kodanliku aasta algus kogu maakeral ühel ja samal momendil, vaid idast läände mineva lainena käib ta 24 tunni vältel korra ümber maakera. Kolmandaks on aasta algus minevikus korduvalt muutunud ja seepärast ei ole ükskõik, kas meilt küsitakse, millal algas 1934 või 934 aasta. Praegu algab kogu tsiviliseeritud maailmas aasta 1. jaanuaril, kuid vanasti puudus niisugune ühtlus ja järgnevate ridade ülesanne ongi vaadelda mõningaid aastaalgusi ja nendega seotud kalendriküsimusi minevikus.

Aasta kui ajamõõtmise ühiku aluseks on Maa tiirlemine ümber Päikese. On Maa teinud Päikese suhtes ühe täistiiru, siis öeldakse, et on möödunud üks troopikaline aasta, mille kestvus astronoomiliste vaatluste põhjal on 365 p. 5 t. 48 min. ja 46 sek. Selle aasta alguseks loetakse harilikult momenti, millal kevadel õö ja päev on võrdsed, ja mis meie praeguses kalendris on 21. märts. Iga kalendrisüsteem, mis tahab püsida loodusega kooskõlas, s. t. mille kuud peavad sattuma ikka ühte ja samasse aastaaega (näiteks jaanuar ikka talvel), peab tegema oma aasta pikkuse võimalikult võrdseks troopikalise aasta pikkusega. Meie praeguse (n. n. Gregoriuse) kalendri keskmine aasta pikkus on 26 sek. võrra troop. aastast suurem, millest koguneb 5000 aasta vältel üks päev. See erinevus on väike ja sellest seisukohast vaadatuna on meie kalender eeskujulik.

Maakera elanikkudena meie ei näe selle tiirlemist ümber Päikese, küll aga võiksim näha, kui Päikese valgus ei segaks tähtede nägemist päeva ajal, Maakera tiirlemise n. ö. vastupeegeldust Päikese aastase liikumise näol tähtede seas. Troopikalise aasta vältuse määramiseks peaksime Päikese lähedalt valima mõne tähe ja jälgima, kui palju aega kulub Päikese täistiiru tegemiseks, s. o. sama tähe juure tagasi jõudmiseks. Päikese suure heleduse tõttu pole see vaatlus kahjuks võimalik. Küll võime aga näha, missugused tähed ilmuvad õhtutaevasse peale Päikese loojenemist ja missugused on näha hommikutae-

vas enne Päikese tõusu, ja selle põhjal otsustada, missuguste tähtede juures asetseb Päike. Niisugused vaatlused näitavad, et tähed nihkuvad pikkamööda õhtutaevasse, kaovad Päikese kiirtesse ja ilmuvad mõne aja pärast hom. koidust jälle nähtavale — Päike on neid oma liikumisel maha jätnud ja jõudnud uute tähtede juure. Vanasti, kui majas puudus kalender, olid niisugused vaatlused kalendri asendajaks, mida tunnistavad mitmed meiegi vanarahva tarkused, nagu „kui sõel chasse jõuab, siis tuleb vete lagunemine“, või „lät sõgel akko, pandasõ häria vakko.“ Vanadel egiptlastel oli Siiriuse (Orjatähe) esmakordne ilmumine hommikusest koidust märgiks, et Päikene on jõudnud svivse pöördeni ja mõne päeva pärast on oodata Niiluse üleujutamist. Kui Siiriuse kiir tungis sisse esmakordselt jumala Hathori templi müüripilust, kuulutasid preestrid uue aasta algust ja seda pühitseti mitte vähema innuga kui meie uusaastat. Siiriuse vaatluste põhjal oli egipt. õpetlasil juba mitu tuhat a. e. Kr. päikeseaasta pikkusena tuntud 365 $\frac{1}{4}$ päeva. See ajavahemik erineb troopikalise aastast 11 min. ja 14 sek. võrra, mis 128 a. vältel teeb ühe päeva. Troopilise aasta pikkuse küllaldane tundmine võimaldas egipt. õpetlasil kalendri kava loomise, mis 2000 aastat hiljem prantsuse revolutsiooni ajal leidis teostamise. Nimelt oli nii ühe kui ka teise aasta 12 kuud ä 50 päeva ja veel 5 (iga 4 a. järgi 6) lisapäeva aasta lõpul.

Et Päikese liikumise jälgimine tähtede seas on raskendatud, siis mitmed rahvad on püüdnud aasta vältust määrata kuudega. Teatavasti Kuu kuju muutub nii, et ta iga 29 $\frac{1}{3}$ päeva järgi omandab endise faasi (noorkuu, esim. veerand, täiskuu, viim. veerand). Seda ajavahemikku — harilikult ühest noorkuu ilmumisest teiseni — on ammust ajast mitme rahva juures kasutatud ajamõõtmise ühikuna ja praegused kalendri kuud, mis enam ei ole kooskõlas Kuu faasidega, on selle ajamõõtmise viisi jäänused.

Mitte ainult käcsoleva aja inimene ei usu taevakehade mõju oma saatusele ja ei otsi abi astroloogiast, vaid seda on tehtud kõikidel aegadel. On täiesti mõistetav, kui öelda, et primitiivse inimese juures olid Kuu ja Päike

jumalusteks ning nendega ühendusesolevad sündmused (Kuu faasid ja P. pöörded) said usuliste toimingute korraldamise põhjusteks. Siit on alguse saanud religiooni küsimuste ühendamine ajaarvamisega, nagu see kestab veel tänapäevani. Juutidel on pühad seotud juba mitu tuhat aastat Kuu faasidega: paasapühad ning lehtmajade pühad toimuvad ikka täiskuu ajal ja uusaasta noorkuu esimese ilmumise päeval. Juutide paasapühast on võrsunud kristlaste kevadpühad, mis on samuti seotud Kuuga; vastavalt Nicäa kirikukogu otsusele a. 325 p. Kr. peavad kevadpühad algama esimesel pühapäeval, mis järgneb esimesele täiskuule peale kevadist öö ja päeva võrdust (praegu 21. III). Mitme õpetlase arvates on meie jõulude praegusele kohale sattumine kaudselt ühenduses päikesekummardamisega. Ristikoguduse vanemal aegadel pühitseti Kristuse sündi 6. jaanuaril, kuid IV sajandi keskel oli selleks juba võetud 25. detsember. See päev kandis vanas rooma kalendris võitmatu Päikese sünnipäeva (natalis solis invicti) nime ja päeva pühitsemise põhjuseks oli talvisele Päikese seisakule järgnev päeva pikenedamine ja soojuse ning valguse kasvamine. Pühitsemise kommete hulka kuulus tulede süütamine, millest on võrsunud meie jõulukiünalde põletamise komme. Et mitte kristlasi lasta meelitada paganate pühade kaasa-tegemisele, kirikuisad määrasid Kr. sünni pühitsemise 6. jaanuaril 25. detsember, mis õigustamist leidis vana testamendi ettekuulutusis Messiasest kui „tõelisest valgusest pimeduses.“ Uus komme levis kaunis ruttu, kuigi Armeenia ja Mesopotaamia kirikuis pühitseti Kr. sündi kuni XIV saj. 6. jaanuaril.

Muhameedlaste kalender on puhtal kujul rajatud kuule. Nende 12-kuuline aasta on kuuaasta, milles iga kuu algab noorkuuga ja kestab kas 29 või 30 päeva. Aastas on 354 päeva ja meie kalendri suhtes on nende uusaasta liikuv, olles iga aastaga 11 päeva eelmisest varem. Sellega ei püsi muhameedlaste kuud aastaaegade suhtes paigal, vaid iga kuu läbib 33 a. perioodi vältel kevade, talve, sügise ja suve. Tähtsamal muhameediusulisel maal — Türgimaal — on majandusliku elu nõudel 1677 a-st tarvitusel kuu-kalendri kõrval ka Juliuse (ehk vana) kalender, kuid aasta

algusega 1. märtsil. Hiljuti (1. jaan. 1927) on ka Türgimaal loobutud vanast kalendrist ja mindud üle uuele (Gregoriuse k.), kuid usnelu korraldab arvatavasti endiselt kuu-kalender.

Ka vanadel roomlastel oli kuu ajamõõtmise ühikuks ja preestrite kohustuseks oli noorkuu esimest ilmumist vaadelda ning rahvale hüüdmisega teatavaks teha. Sellest hüüdmisest sai rooma kalendris iga kuu esimene päev „calendae“ nime (lad. sõnast calare = hüüdma); viimasest on kujunenud meie „kalender“. Aasta algas vanasti Roomas 1. märtsiga ja alles Julius Caesar oma kalendrireformiga a. 46 e. Kr. seadis aasta alguse 1. jaanuarile, põhjusel, et aastaks valitud rooma konsulid asusid traditsiooniliselt sel päeval oma ametkohuste täitmisele. Ei tule arvata, et 1. jaan. sellest ajast vahetpidamatult on aasta esimese päevana püsinud. Ta on tsiviliseeritud maailmas selleks saanud alles peale pika ja visa võitluse mitmes. teiste päevadega; nii oli inglismaal kuni 1752 a-i uusaastaks 25. märts, ja alles tähendatud a-st alates ühes Gregoriuse kalendri tarvitusele võtmisega nihutati aasta algus praegusele kohale. Venemaal loeti kuni 1700 s. aastaalguseks 1. sept., millisest ajast Peeter Suure korraldusel võeti Kr. sünd aasta lugemise alguseks ja 1. jaan. aasta alguseks. Enne seda tarvitati Venemaal n.n. bütsantsi eerat, mille aastate loetelu algab a. 5508 e. Kr.

Veel uuemal ajal on katseid tehtud kalendri ja ka aasta algpäeva muutmiseks. Nii prantsuse revolutsiooni ajal 5. okt. 1793. a. pandi maksma kalender, mille aastas oli vana egiptlaste kalendri eeskujul 12 kolmekümnepäevast kuud ja peale selle 5 (lisa-aastail 6) lisapäeva aasta lõpul, mis olid riiklikud pühad. Selles kalendris nädal asendati 10-päevase dekaadiga, nii et igas kuus oli 3 dekaadi. Aastaid hakati loendama mitte enam Kr. sün-st, vaid revolutsiooni väljakuulutamise 22. sept. 1792. a. Uue aasta alguseks pidi olema kesköö sügisesel öö ja päeva võrdusel (23. sept.)

Prantsuse revolutsiooniaegne kalendrireform oli siiski määratud kadumisele: 13-aastase maksvuselolemise järgi Prantsusmaal 1. jaan. 1806 läks üle Gregoriuse kalendri tarvita-

tamisele, ja prantslased võisid vähem kui 4 kuu vältel võtta vastu kaks uut aastat.

Nii on minevikus muudetud kalendrit korduvalt ja ühes üldiste muudatustega on sagedasti muudetud ka aasta algust. On arvata, et selle päeva valikul on igakord olnud omad põhjused, kuid aegade voolus on need sagedasti vajunud unustusse ja praegu on mõnegi mineviku uusaasta kohta arusaamata, miks just see päev on valitud aasta esimeheks päevaks. Võib eritleda kolmesuguseid motiive uusaasta valikul: 1.) looduslikud motiivid (pööripäevad, mingi tööde hooaja lõpp), 2.) usulised motiivid (mõne pühaku sünnipäev) ja 3.) ühiskondlikud motiivid (riigipööre jne.)

Viimase 10—15 a. vältel on jälle korduvalt räägitud kalendri reformist ja nimelt selles mõttes, et praegust kalendrit vabastada ajalooliselt kujunenud otstarbetusist ja ebapraktilisustist ja sellega teda muuta lihtsamaks ja, mis peaaegu, igaveseks, s. t. niisuguseks, milles aastast aastasse muutuks ainult aasta num-

ber. Reformimise kavatsusi on olnud küll üksikuis maades, küll Rahvasteliidus, kuid reforme teostanud on seni vist ainult ida õiguslikud kirikud, kus seni tarvituselolnud vana (Julius) kalender asendati 1925 uuega, mis üldiselt sarnaneb Gregoriuse kalendri.

Viimene kalendri reform teostus meil 1. veebr. 1918, mis seisis selles, et 15-ne päeva vahelejätmisega üle mindi Julius kalendri tarvitamiselt Gregoriuse kalendri. Sellest reformist on nüüd möödunud pea 16 a. ja uued reformi kavad on juba kaalumisel, kuid Petserimaa oma ikka veel jätkuvate „kalendri-mässudega“ (v. „Päeval. nr. 3 k. a.) näitab, et seal pole kadunud vana kalender. Nende „mässude“ põhjuseks on asjaolu, et osa Petserimaa vaimulikke ja nende pooldajaid ei pea kohaseks pidada oma pihi koos teiste vabariigi kodanikkudega. Need teisitimõtledjad elavad selles õndsas usus, et vana kalender ongi see õige kalender ja nähtavasti ei tea (või ei soovi teada), et vana kalender on juba üle 10.

Uus inimene.

OLLI humoresk.

Soome keelest JAARO.

Uue aasta algus on alati mõningal määral pidulik. Äratav igasuguseid mõtteid. Ajast, igavikust, kõigest kaduvast, varjatud tulevikust ja muust sellisest.

Mõned tunnevad oma paremat „mina“ ärkavat sel puhul. See on haruldane juhtumus. Ja piinlik mõningal määral. On õieti palju mugavam ja lõbusam olla oma halvem sina. Parem mina on pahandavalt kurvameelne ja ja nuhtlev...

Kaubanõunik Heikkari saabus uuele aastale järgneva päeva hommikul oma kontorisse. Värskest seinakalendrilt vaatas vastu uus aastaarv. Laual lebas lahtiselt uus, alustamata arveraamat. Ja kaubanõunik Heikkari parem mina pilgutab oma uniseid silmi ja jutles hiljakesi.

— Hm, vastas kaubanõunik, — tõsi küll, päris tõsi. Ei ole me, paraku, kõik sellised, kui meie peaksime olema. Ei ole me isegi sel-

lised, kui me võiksime olla. Hm. Ega see küll ärilisel vaatekohast ei oleks kasulik... no, no nii.

Enesetunne oleks ometi parem. Kui nii vaadelda möödunud elu. Uus aasta. Olgu nii. Uus inimene. Näiteks suhtumises oma teinijasse. Olen loomult karm ja lihvimata. Ei ma küll kavatsegi midagi halba, aga võiksin end vist valitseda paremini...

Minu uus inimene õieti avatleb mind. Tunnen, et mul on ümmargune, sihuke punapõskne, armas hing, kui ainult päästa ta nähtavale. See võiks levitada soojust, ehk soojendab mind ennastki.

Kardan, et mul on nohu. Kojamees, kuri-vaim, ei õpi korrapäraselt käsitama kesk-kütet, kas ma talle, saatananahale, küll ei ole... no, no... Minu suhtumine teinijaskonda, nii, minu jämedavõitu kohtlemisviis võib neile vist küll tunduda haavavana, kuna nad ju ei mõista, et ma hingepõhjas olen hea, õieti õiliski. Kutsun nad korraks enda juure, palun neilt andeks... ei, kurat võtku... see oleks ometi liig... aga seletada... Hallo, prokurist Rimppanen!

ä. mujalt maailmast kadunud ning Peiserimaa on kujunenud selle viimaseks tarvitajaks.

Vana kalendri tähtsamaks toeks olid ida õigeusu kirikud Balkanil ja Venes kuid Konstantinoopolis 1925. a. mais peetud nende kirikute kongressil otsustati reformida seni ligi 2000 aastat muutmatult tarvitatud Juliuse kalender, et seda viia Päikese käiguga jälle kooskõlasse, millest ta oli nende aastate vältel 13 päeva jäänud maha. Kooskõlastamiseks loeti 1. okt. 1925 uue kalendri 14. oktoobriks. See otsus kaotas kuupäevade vahe meie ja ida kirikute kalendrite vahel ja ühes sellega viis nende kirikute pühad samadele kuupäevadele meie omadega. Liikuvais pühades tuleb ka edespidi mõnel aastal vahe, sest ida kirikud on tarvitusele võtnud uue kevadpühade määramisviisi. Gregoriuse kalendris määratakse kevadisele õõ ja päeva võrdusele järgmine täiskuu päev, millele järgneval pühapäeval algavad kevadpühad, vana- de ja selletõttu veidi ebatäpsate kuutabe- lite põhjal, kuna uue ida kirikute kalendri

jaoks leitakse see päev astronoomiliste arvutuste põhjal. Ateena, Belgradi, Bukaresti ja Pulkova täheteadlastele on tehtud üles- andeks korraldada neid arvutusi ja nende põhjal koostada uued tabelid. Nii pühitsevad ka tulevikus õigeusu kirikud oma liikuvaid pühi mõnikord meie pühadest erinevalt. Lähemais aastais on kevadpühades järgnevad erinevused:

1945. a. ida kirikuis	28. III,
lääne kirikuis	25. IV,
1954. a. ida kirikuis	25. IV,
lääne kirikuis	18. IV,
1962. a. ida kirikuis	25. III,
lääne kirikuis	22. IV,
1967. a. ida kirikuis	2. IV,
lääne kirikuis	26. III.

Ka mõned lisapäeva aastad määratakse uues ida kirikute kalendris meie kalendrist erinevalt. Nimeit on kahe nulliga lõppevaist aastaist (nagu 1700, 1800 jne.) meil need lisapäeva aastad, mille sadade arv jagub (jäägita) 4-ga, kuna ida kirikute kalendri

Prokurist Rimppanen.

— Kuulge, prokurist, sõnas kaubanõunik. — Kutsuge minu tuppa kogu teenijaskond. Kassapreilid, masinakirjutajad, kontoristid, õpipoisid, jooksupoisid — kõik viimseni. Meil on neile midagi seletada eraasjus.

Tulid kõik. Prokurist, kassapreilid, masinakirjutajad, kontoristid, õpipoisid, jooksupoisid.

— Tere hommikust, sõnas kaubanõunik. — Olen kutsunud teid siia, hm, ühesõnaga, et teile, niioelda seletada, et, nagu teate, juhtub eeskujulisimaki äris iga päev asju, mis panevad healoomulisegi juhataja närvid kõvale katsumisele. Näiteks on hommikul, kui ma tulen siia, lift järjekindlalt ülal, kuigi see peaks lastama alla. Ja liftiuks jäetakse lahti. See võib teha otse hulluks. Ronima pean siia üles, ronima! Ja ometi on mul südamehaigus. Kui mitu sada tuhat korda olen pidanud teid manama lifti pärast. Kur- tidele kõrvadele! Saksad ei viitsi vajutada nupule. Just nii, mina olen seda näinud oma silmaga! Ja jooksupoisid! Teile on keelatud tarvitada lifti, aga te sellel aina kihutategi, varsanõod, hundikutsikad niisugused! No, no,

nii, ja büroosse tulekul preilid muudkui tarvitavad telefoni erajutuajamisteks... „kas on seal Saima... hih, hih... kas oli ta eile seal... ah oli... ja see uus lahtisekaelusega roosipunane kleit, hih, hih, hi... kas ta tantsis sinu meelest hurmavasti... minu mee- lest ei tantsi ta kuigi hästi... lihtsalt kole, oo, ii” — kas kõlbab sihuke jutt tõsi- sse ärikontoris, kus käiakse ajamas asju! Mis! Kas on minu büroo mõni papagoide puur! Mis! Või moesalong! Pean häbenema oma kontori pärast! Ja muuski on kord sel- line, et mine või hulluks! Kõrd on minu põhimõte, aga minu teenijaskond on kui prü- gihunnikus soperdav ja kaagutav kanadeka- ri! Nii, kurat võtku, siin te nüüd seisate kui naelutatud, ähmi täis ja ilmsüütute nägudega nagu lambad! Mis te siin õieti konutate kesk kibedat tööpäeva? Jalapealt kasige oma töö juurde! Välja!

Teenijaskond kadus kiiresti.

— Vabandage, sai sõna suust prokurist — aga härra kaubanõunikul pidi olema teeni- jaskonnale kõnelda mingist asjast...

— Nii, nii see oligi. Ma ehk kutsun nad selletarvis järgneval uuel aastal.

on need lisapäeva aastad, mille sadade arv 9-ga jagades annab jäägina 2 või 6. Selle tõttu tuleb edespäi (nimelt a. 2800) neis kalendriks ühepäevane kuupäevade vahe. Nii tuleb peiserlastel veel kaua oodata, et saavutada ühegipäevast erinevust meie ametliku ja õigeusu kiriku kalendrite vahel.

Rahvasteliidu sellekohasele komisjonile on kõikidest maadest kokku tulnud 185 kalendri

reformimise kava. Nende hulgas on mitmes, põhimõtete alusel terve rida kavu jätetud tähelepanemata ja muu hulgas ka need, mis näevad ette aasta alguse viimise 1. jaanil mõnele teisele päevale. Seepärast on loota, et uusaastat pühitseme tulevikus samal ajal kui praegu, kuigi peaks teostuma kalendri reform.

ÜLDKÜSIMUSLIK ÕPIRING.

Karl Laane.

Mõningaid lähtekohti.

E. Haridusliidu poole pööratakse järjest juhatuste saamiseks üldküsimusliku õpiringi korraldamiseks. Käesoleval momendil Haridusliidus registreerunud 106 õpiringist on 56 üldküsimuslikku; ka paljud eriküsimuslikena registreeritud õpiringid evivad sel määral üldküsimusliku õpiringi sugemeid, et neid oma töökorralduselt võib lugeda peagu üldküsimuslikeks. See asjaolu ja tegelik nõudmus juhtnööride järgi üldküsimusliku õpiringi korraldamiseks tingib käesoleva kava kirjutamise. Üldk. õpir. suurt levikut seletatakse osalt küll sellega, et õpiringid vabaharidustöö vormina on meil alles kujunemise astmel, mistõttu üldküsimuslik õpiring on vaid üleminekuastmeks eriküsimuslikele õpiringele kui normaalseile õpiringitüüpidele. Puhul, kui meie tõesti üldküsimusliku õpiringi peaiseloomustuseks peaksime selle töökorralduse juhuslikkust, siit-sealt võetud mitmesuguste mõõduva tähtsusega küsimuste linnulennult vaatlemist ilma suurema järjekindluseta, oleks see vaade muidugi õige.

Kuid on asjaolusid, mis põhjendades räägivad meie oludes just üldküsimusliku õpiringi kui niisuguse poolt. On ka väga mitmekesiseid võimalusi tööd sellises õpiringis korraldada suurema sihiteadlikkuse ja viljakusega.

Üldküsimusliku õpiringi põhjustus kasvab välja tegelikest vabaharidustöö vajadusist ja oludest, millega seletub ka suurem üldküsimusliku õpiringi harrastus ja huvi selle vastu.

Õpiringilise kui otstarbekama vabaharidustöö korraldusvormi tähtsamaks mõtteks ja sihiks ei ole üksnes teadmuste hulga ja teatava-alaliste oskuste arendamine, vaid —

kõikkülgne isiksuse ja haridusterviku kujundamine, nii kodanikuksvatuse kui terve eluvaate ja silmaringi laiendamise mõttes. Nende eesmärkide taotlemine võimaldub parmini õpiringis, milline töötab tööringi — igakülgse endakujundamisringi — põhimõttel. Seesuguses õpiringis tuleb jätkata selle kavalikindla haridusterviku kujundamist ja süvendamist, millele alus pandud koolis. Selleks on tarvis pidevamat ja järjekindlamat tööd, kui seda võimaldab ajutiseks ainult teatud eriküsimumise lahendamiseks korraldatud õpiringi töö, missuguse kestvus piirdub tegevushooajaga; selleks on vaja ka tihedat koostööd kooli ja seltskondliku vabaharidustöö korralduse vahel, on vaja kooli ülesannete ja kasvatussihtide mõistmist seltskonnas ja nende viljelemist ja arendamist hariduslikes organisatsioonides.

Teiseks, kuigi igas ümbruskonnas leidub mitmesuguste erihuvidega inimesi aktiivsemate ja edasipüüdvamate tegelaste hulgas, ei jätku tavalisest neid nii palju, et igale erialale vastavalt võiks korraldada erisisulisi õpiringe. Ikka nähtub, et on teatav kindlaks-kujunenud aktiivsem tegelaskond, kes kannab pea kõiki kohalikke seltskondlikke harrastusi. Sellest siis nähegi, et kuigi sageli on kohtadel palju eriorganisatioone, nende tegelaskond aga on enamasti sama. Ja kui tihti tekib mitu samavõi erisihiliselt võistlevat organisatsiooni, siis enamasti on neist elujõuline vaid üks, või kannatavad nad kõik jõudude killunemise all. Ses mõttes on otstarbekam kohalikke hariduspüüdlikke inimesi, eeskätt noori, koondada pikemaajaliselt tegutsevasse endaarendajate

rühmitusse — õpiringi, et kõiki kohalikke võimalusi kasutades taotleda kavakindlalt isetegevusliku vabaharidustöö sihti.

Lõppeks üldküsimusliku õpiringi vorm annab kõige mitmekesisemaid ja paenduvamaid võimalusi õpitööd korraldada vastavalt kohalikele tingimustele ja tegelikele vajadustele; — kasutada materjalina ja allikana neid vahendeid, mis on kättesaadavad ja võtta arutuse alla küsimusi, mida dikteerib tegelik tarve.

Sellest mõttekäigust lähtudes üldküsimuslik õpiring on püsiv enescharijate huviring, tööring (klubi) selle sõna laiemas mõttes, kus vastavalt osavõtjate huvidele ja tegelikule haridustarbele on korraldatud pidev isetegelik õpitöö, mille kaaskas lahendub isiksuse kujundamise ja kodanikukasvatuse küsimus kui ka loomulik seltskondlik läbikäimise tarve.

Üldküsimusliku õpiringi korralduses ei võimaldu, ja pole vajadustki, püstitada mingeid kindlaid norme ja piire, küll aga on vajalik siingi taotleda sihikindlust ja süsteempärasust selles mõttes, et töö õpiringis kujuneks tõesti huvitavaks ja peaasi — tulemuslikuks. Seepärast tuleb õpiringitöö, vastavalt õpiringilise vabaharidustöö üldsihtidele ja vajadustele, korraldada nii, et need sihid leiaksid kõige laialdasemat ja tõsisemat arvestamist.

Käsitlusaine valik üldküsimuslikus õpir. toimub vastavalt huvidele, püstitatud endaarendamise kavale ja tegelikele vajadustele. — Vastavalt huvidele ja võimeile iga õpiringlane valib endale ülesanded õpiringi töös ja täidab need ka kindlasti. Töötulemused referaatidena jne. kantakse ette õpikoosolekul, kus ettekandeile järgneb ühine arutamine. Sel teel õpikoosolekud kujunevad rea huviküsimuste ühiseks arutamiseks ja lahendamiseks, kusjuures aga käsitlusteemade vahel tuleb taotleda loogilist ja sisulist seost: iga järgnev õpikoosolek peab kuidagi täiendama eelmist, rikastama õpiringlaste siseilma ja laiendama silmaringi. Seepärast on vajalik hooaja alul koostada tegevuskava, missuguse koostamisel võiks toimuda ühiselt õpikoosolekul õpingu juhi koostatud kava järele. Tegevuskavas aga tuleb ette näha võimalused ka juhuslikeks aineiks, mis kerkivad

päevakorda töö kaasas ja vastavalt päeva-sündmusile. Hädaohtlik on laskuda kuiva õperaamatulisse süsteemi ja käsitlusesse, vaid nii ainevalikul kui käsitluses tuleb taotleda elavat isetegelist joont selle laiemas tähenduses.

Asutud mingi küsimuse juurde, on soovitatav selle tundmaõppimine võimalikult igakülgsest, millisest vaatekohast on loomulik, et seotud teemade käsitamine on korraldatud teatava aja jooksul. Küsimuste käsitlus, mis mis vajavad põhjalikumalt tutvumist (eriküsimused, näiteks lavakunst, kõneoskus jne.) korraldatakse erikava järele vastavalt eriküsimusliku õpiringi põhimõtetele, selleks kas pühendades teatava hooaja kogu ulatuses, või teatav osa õpikoosolekute ajast. Seejuures on mõistetav, tihtiigi tarvilik, õpiringi kava kohandamine vastavalt kohalikele tarvidustele; sealt ülearust välja jättes, ja juure võttes seda, mis lähedasem, iseloomustavam, tarvilikum ja aktuaalsem.

Üldküsimuslik õpiring kasutab oma töökorralduseks kõiki võimalikke õpiringilise töö meetodeid ja võtteid: teoste ühine lugemine, refereerimine, vaidlusteemade arutamine jne.

Oma töökava aluseks üldk. õpir. püstitab kindlad ja läbimõeldud tähised — plaani — kohaliku hariduselu korraldamiseks ja teostab seda sihiteadlikult ja järjekindlalt. — Selleks on vajaline püsivus ja õpiringi kui sellise pikemaajaline kestvus, iga õpingulase aktiivsus ja vajaliste välis-tingimuste kohandamine vastavalt sihtidele (näit. ruumid kooskõmiseks rahva- või koolimajas — eraldi tuba, lugemislaua tähtsamate ajalehtede ja ajakirjadega, raamatukogu kasutamise võimalus jne), kuid siin ei tohiks ükski olustik olla takistavaks õpiringitööl, kuna selleks leidub ikka võimalus. Esimeseks küsimuseks selle plaani koostamisel ja teostamisel on kohalike olude täpsem tundmaõppimine, nende põhjuste uurimine, mille taha tõkestuvad paremad püüded, et neid kõrvaldades võiks arendada seesmist arendavat tööd.

Kuna endaarendamisringi — õpiringi — organiseerimine on vajaline eriti algkooli

lõpetanud noorsoo seisukohalt, sellisesse ringesse tuleb juhtida eeskätt just noorsugu koolipingilt. Siin peaks leidma nende teadmused ja maailmavaated positiivset edasikujundamist ja arendamist. Sellest seisukohast on vajaline õpiringi töös taotleda tihedat kontakti kooliga, liiati veel, kuna õpiringi töös on vajaline arvestada kõiki neid didaktilis-metoodilis-pedagoogilisi aluseid, mis kooliski, ja veel avaramaski mõttes, kuna õpinguline töö toetub peamiselt isetegevusele ja seesmisele aktiivsusele. Selle äratamiseks ja loovaks tööks rakendamiseks on vaja hoida kontakti koolialaliste uuendussuundadega, mida saab ka õpiringi töös kasutada (individuaalne tööviis). Ses mõttes tuleks meeeldi näha õpingilise töö juhtimisel eeskätt kohalikke õpetajaid.

Õpingis tuleb tingimata lahendada ka seltskondliku vahelduse tarve, mis on tunduv eriti maaolustikus. Ses mõttes on õpitöö kõrval (õpikoosoleku lõpul) tähtis koht positiivse puhtseltskondliku osa korraldamisel: ühismäng, -laul, muusika jne, et tekitada tööks vajalist meeoleu ja tervema vaheldusega täita seda tühikut, mis tihtigi põhjustab, eriti elluastunud noor, tühipalja, sisuta ja lagastava aja „surnuks löömise“.

Näiteid ja ettepanekuid.

Väljudes üldk. õpiringi eesmärgist ja sihtidest — isiksuse kujundamine, kodanikukasvatuse ja eeskätt kohaliku hariduselu tihendamine ja rikastamine — tuleb õpingis pühendada peatähelepanu seesuguseile küsimustele, mis on ühenduses ja vajalised näidatud tähiste taotlemises. Järgnevas lähemalt õpiringi käsitus-ainealadest ja tähtsamate võimaluste määritelu üldk. õpingi töökorralduseks.

Enesekasvatuse ja edasiharimise küsimusi.

Kogu arengu ja haridustöö tähtsamaks eesmärgiks on — inimene, tema rikkama vaimualaga ja kõlblalt ning ühiskondlikult arenenud siseeluga; teiseks ümbritseva elu palge — kultuurmiljö ja -tingimuste — kujundamine, kaunimaks ja elamisväärsemaks muutmine; ja seegi ikka inimese enda — kultuurikandja pärast. Sellest lähtudes tuleb ka üldküsimusliku õpiringi käsitusained va-

lida eeskätt sellest ringist, mis viib selles küsimuses otsemat teed eesmärgile. Seepärast esimeseks tähtsamaks küsimuseks üldk. õpingis võiks olla enesekasvatuse ja edasiharimise vajaduste ning võimaluste selgitamine, selleks korraldades õpikoosolekuil referaatettekandeid, ühiseid arutlusi ja selgitades, mis õpingis endas võimaldub ja tuleks esijoones selleks ära teha. (Küsimumust käsitab lähemalt A. Kurvitsa raamat — „Enesearendus ja edasiharimine“. „Elava Teaduse“ seerias nr. 21, kr. 1.— Nimetatud raamatu lõpus on antud ka lähemaid kavu eriküsimumuste läbitöötamiseks ja kirjanduse loetelu.)

Kohalikke kultuurküsimusi.

Endaarendamise küsimusega tihedalt liitub kohaliku (kodukoha) kultuuritase me tõstmine. Selles osas tuleks esijoones lahendada, a. väärtusliku kirjanduse soetamine kohaliku (või õpiringi) raamatukokku, selle propageerimine ja kasutamine õpingis.

Tuleb selgitada järgmised küsimused:

- 1) Kirjandusliku teose (ka teadusliku) peaväärtused.
- 2) Miks on vajalik muretseda ja lugeda ainult valitud kirjandust?
- 3) Mis mõttes vajab kohalik raamatukogu täiendamist ja otstarbekohasemat ümberkorraldamist.
- 4) Missuguseid teoseid on vaja esimeses järjekorras (ja edaspidi) muretseda.*)
- 5). Missuguseid ainelisi eeldusi on ja saab ära kasutada kohaliku raamatukogu täiendamiseks.
- 6). Õpiringi osa kohaliku raamatukogu täiendamises ja parema kirjanduse propageerimises.

Kodukoha kaunistamise küsimus.

1). Mis tingib kodukoha ilu ja võlu — kuidas seda tõsta?

*) Lähema ümbruse mineviku küsimuste käsitamise kava on toodud brošüüris: „Eesti vaimse kultuuri päevad“.

*) Siin tuleb silmas pidada õpiringi enda vajadusi, et välisvõimaluste puudusel kohalike kogusid kasutades saaks edukalt, vastavalt õpiringi tegevuskavale, korraldada õpingitööd.

Selle küsimuse juures tuleks kohaliku looduse ja maastiku seisukohalt läbi arutada kõik, mis rikastab lähema ümbruse ilu (metsad, mäed, orud, teatavad taimed, metsloomad jne.) ning lahendada küsimus, kuidas seda omaltpoolt hoida ja ilusamaks muuta.

2. Missugused esemed ja kohad kõnelevad kodukoha minevikust? Missugused ajaloolised muinsusesemed: vanad matusekohad, leiukohad, linnused, vanad hiied, üksikud erilise minevikuga puud jne.

Õpiringlased hangivad teatmeid kodukoha tähtsamate ajal. esemete kohta (rahvasuust, vanust arhiivist, vastavast kirjandusest jne.). Neid sidudes läbimõeldud referaadiks ja ühiselt arutades saab koduümbrus ja -minevik palju mõistetavamaks. (Samal viisil on soovitatav õpingis uurida ja käsitada muidki kohaliku minevikuga seotud küsimusi: kooli olude areng, talude pärisekssaamine, nimede küsimus jne. jne.) Sellisel tööil selle kõrval, et süvendada oma lähema ümbruse mõistmist ja üldse ajaloo tundmaõppimist oma lähema kaudu (sest paratamatult tuleb siin pilku heita ajalukku laiemaski ulatuses), võib õpiring anda ka väga huvitavaid materjale meie üldisele ajaloo uurimisele.

Õpiring arutab ka uurimisesemete kaitse ja säilitamise küsimust, selle teostamiseks astudes kõik vajalised sammud.

Maitseka kodu sisustamine.

Tihti pööratakse vähe tähelepanu kodu (eluruumide, (ilu)aiad jne.) korralikkusele ja ilule; ometi on sellel aga suur tähtsus. Selles küsimuses oleks õpingil täita suur ülesanne küsimuse lähema selgituse ja arutamisega õpingis; lahendades: a) Missuguseid puudusi on ümbruskonna kodude sisustuses.

b) Mida on võimalik ära teha nende puuduste kõrvaldamiseks (eriti nooril) ja hurbase kodu loomiseks ka lihtsate vahenditega ja erilise kuluta?

Koduse kasvatus küsimusi.

1. Mis on tähtis teada kasvatusel igal lapsevanemal.

2. Missuguseid kasvatamisvigu tehakse tihti.

3. Mida võiksime teha nende vigade vältimiseks.

4. Milleks on vajaline kodu ja kooli vahel tihe kontakt; kuidas seda saavutada.

Muid kohalikke kultuurküsimusi.

a) Seoses kõigi eelloetletud küsimustega tuleb erilist tähelepanu pöörda kohaliku praeguse kultuurielu uurimisele, puuduste kindlakstegemisele ja nende kõrvaldamisele.

b) Majandusliku olukorra vaatlemine ja selle parandamine. (Ühistegevus, maareformi teostamine, põllukultuur jne.).

d) Lavakultuuri arendamise tähtsus ja võimalusi. (Õpiring võib eriküsimuse õppimisena pühendada teatav hooaeg lavakunsti õppimisele.

e) Muid ühiskondlikke jne. nähteid, nende seos üldiste sündmustega.

Kaasaeg ja meie.

Aktuaalsemaid päevasündmusi ja probleeme kultuuri- ja ühiskondlikus elus:

- 1). Tähtsamaid teaduse saavutusi.
- 2). Ühiskondlikud- poliitilised sündmused ja nende põhjused.
- 3). Maailmavaadete kujunemine ühenduses ühiskondlike sündmustega.

Mitmesugused huviküsimused.

Paljude küsimuste käsitamiseks on vajaline pühendada terve rida õpikoosolekuid, üksikute käsitlus (nagu kaasaja kultuurielu ja ühiskondlike sündmuste arutamine) peaks toimuma järjekindlalt kogu õpitegevuse jooksul, selleks pühendades igast õpikoosolekust teatav osa või terveid õpikoosolekuid vajaduse korral. Sellelaadsed vaidlused aktuaalsemate küsimuste kohta võivad kujuneda väga elavaiks ja huvitavaiks.

Ilukirjandus õpingis.

Väärtuslikku materjali õpiringi tööks pakub ilukirjandus, võimaldades viljakat tööd igas olukorras ja mitmesuguse õpiringi koostise juures.

1). Kirjanduslik teos annab lähtekohti arutluseks ka erineva arengulise tasapinna juures kõigile õpiringlasile.

2). Rikastab siseilma uute mõtte- ja tunde väärtustega.

3). Heast kirj. teosest saab mõistetavamaks, inimene mitmesuguseis olukordades ja aeg, mida kirjutab.

4). Kirjand. teos annab palju lähtekehti ja võrdlusvõimalusi arendavaks keskustluseks õpiringis mitmesuguste maailmavaatelite psühholoogiliste jne küsimuste kohta. Ilukirjandusliku teose käsitluse küsimused õpiringides jäägu erikirjutuse ülesandeks.

Kroonika.

Et pidada kontakti kaasaja tähtsamate kultuuri- ja ühiskondlike sündmustega, on soovitatav pühendada teatav osa õpikoosolekuist nende arutlemisele; tähtsamate küsimuste puhul terveid istungeid. Võiks korraldada nii, et iga õpiringlane järjekorras jälgib erilist ajakirjandust ja teeb õpikoosoleku määratud osas (alul näit.) ülevaate vaheajal olnud sündmusist. (Ülevaated võiksid olla kirjalikud, ka väljalõigetena ajalehist, mis kogutakse erikaante vahele). Krooniku võiks valida ka pikema aja peale, näiteks hooajaks. Valida tuleb nii sise- kui välissündmusist elulisemad, ja erilist tähelepanu tuleks omistada kultuuri ja hariduse aladele.

Kroonikale järgnevad süvendavad läbirääkimised. Need võivad palju kaasa aidata õpiringlaste kaasaja mõistmises, silmaringi laiendamises ja isiksuse kujundamises.

Ajaleht ja ajakiri.

Maal eriti on raskusi igaühel tellida suuremaid lehti. Loetakse tavaliselt kohalikke (provintsi-) lehti või peaaesjalikult ühesihilist ajakirjandust, mis suuresti takistab mitmekülgse elukäituse saamist. Ilmub palju väärtuslikke ajakirju, mis enamikule aga pole kättesaadavad, samal ajal kui suure hulga vaimutoiduks on kalendrisabalise väärtusega kõmu- ja ajaviite-ajakirjad. Nende puuduste kõrvaldamine kuuluks õpiringi lahendamada vähemalt õpiringi enda piires. Ses mõttes on täiesti loomulik ja vajaline, et õpiringi juurde asutatakse ka lugemislaud, kuhu tellitakse mõõduandvamaid ajalehti ja suuremaid ajakirju, eriti vabaharidustöö, kirjanduse ja kutsealadest (maal — põllumajanduslikud).

Lugemislaud on tarvitamiseks avatud õpiringlasile teatud kellaegadel. Siis võimalduks ka ette valmistada referaate jne. Ka on vajaline välja töötada lugemislaua kodukord.

Vestlus- ja lugemisõhtud.

Mitmekesisuseks ja süstemaatilisema töö vahelduseks üldk. õpiring korraldab istungeid (või pühendab teatava osa õpikoosolekuist) muiks omavahelisiks vestlusiks ja jutustamiseks. Seesugustel jutustusõhtuil võiks valida teatav keskendav teema, mida võiks siduda näiteks kas mõne tähtpäeva või juhtumusega, näit.: mälestused sõja- ja revolutsioonipäevilt, end. mõisaegadest, iseseisvuse algaastaist...; mis on muutunud kodukülas viimase (10-ne) aasta jooksul jne. jne. Seesugused jutustused võivad kujuneda väga huvitavaiks omavahelises ringis, heaks vahelduseks tavalise töö kõrval; need annavad võimalust endavaalduseks ja suulise väljenduse arendamiseks, millel on suur tähtsus. Ka võib samalaadseid omavahelisi koosviibimisi pühendada ühiseks lugemiseks. Väga huvitavaks võib see kujuneda mõninga huvitavama uudisteose ilmunisel. Lugemisele järgnevad mõttevahetused. Seesuguseil õhtuil on koht ka õpiringlaste kirjanduslike katsetuste ja muude kirjutiste ettekandmiseks ja arutamiseks.

Õpiringi oma ajakiri.

See võiks olla käsikirjaline või käsitsi paljundatud (šapirograaf, mimiograaf, opoloograaf). Võiks ilmuda kas kord kuus või paar korda tegevusaasta jooksul. Ajakiri mahutaks enesese õpiringlaste omaloomingut: kirjand. katsetused, mitmes. kirjutused, joonistused jne., käsitaks kohalikke kultuuriküsimusi, sisaldaks ülevaateid õpikoosolekute arutluste ja nende tulemuste kohta, tähtsamate sündmuste loetelu laiemas ulatuses, mis seotud õpiringi tööga jne. jne.

Seesuguse oma ajakirja tähtsus on esiteks selles, et ta kujuneb avaldumiskohaks katsetajale, seega andes õhutust ja praktikat kirjalikuks väljenduseks, annab rohkem tuge kohalike kultuuriküsimuste arutamiseks ja süvendamiseks, on heaks ühendavaks ühistegevõtteks, harjutab järjekindlust ja lõppeks — annab võimaluse nende mõtete jäädvustamiseks, mis õpitöö kaasas esile keruvad. Paremaid töid võiks avaldada ka vastavais suuremais ajakirjus.

Et oma ajakirja toimetamist järjekindlalt teostada, tuleks valida selleks mõneliikme-

line toimkond — toimetis. On kogemusi, et seesugused oma ajakirjad on mitmel pool eriti noorsoo org-ides annud väga häid tulemusi.

Ühismängud ja -laul.

Õpiringi töö aluseks on hea meeleolu, seltskondlik sobivus ja töövaim. Ka on üldse üheks tähtsamaks kooskäämise motiiviks tarve seltskonna meelelahutuse järgi. Näib, et see tarve on isegi nii suur, et selle lahendamise väga paljudele seltsidele on kujunenud peasisuks. Kuigi see pole õige, kuigi oleme õigustatud siin nõudma peamise tähelepanu asetamist sisulisele, arendavale õpitööle, tuleb jätta koht ka meelelahutuse osale. Sesmõttes on täiesti loomulik, et õpikoosolukute lõpul korraldatakse ühismänge ja -laule. Ka see osa vajab ettevalmistamist ja hoolt, et iga ühismäng oleks värsk ja kaasakiskuv ja ühtlasi ka ühistunnet tekitav. Mäng ja laul (eriti noorte juures) liidab koosviibijaid kiiremini koduseks tööperekaks; siin võimaldub paremini oma kaasvõitlejaid tundma õppida; mängus ja laulus saab hetkekski eemalduda igapäevsusest ja puhata harilikest muretsemisist ja hallusest. Ka tantsul on oma koht, kuid see, nagu öeldud, ei tohiks muutuda kunagi õpiringi peasisuks.

Eriküsimuste käsitletu üldküsim. õpiringis.

Õpiring seejärel, kuidas tekib tarvidus ja mida tingib püstitatud üldkava, pühendab kas kogu hooaja või teatava ajavahemiku mitmesuguste eriküsimuste põhjalikumale käsitlemisele. Selleks hangitakse vajalised töökavad ja raamatud ja pühendatakse kavakohaselt õpikoosolekud õpinguiks ja tegelikeks harjutusiks. Kindlasti tuleb õpitöö siingi siduda kohalike hariduse-vajadusiga ja sellekohaselt kohandada töökava. E. Haridusliidu andmeil seniseis õpiringes on enam harrastamist leidnud järgmised eriküsimused: seltskondlik kasvatus, kõneoskus, kodanikuõpetus, lavakunst, esperanto, aiandus ja meesindus, talumajapidamise korrastus; rohkesti on olnud nõudmisi ka kirjanduse (kursuse), ajaloo, pärvuse, tervishoiu jne. aladelt.

Ka eriküsimuste käsitlemist puhul tuleb

viljelda ja edasi arendada neid eriharrastusi, mis eriomane üldküsimuslikule õpiringile; lugemislaud, kroonika, oma ajakiri jne.

Eriküsimuse läbitöötamise järele üldküsimuslik õpiring töötab edasi teistel aladel ja teiste küsimustega vastavalt oma üldkavale.

Tegevus eriaastaaegadel.

Õpiringi tööhooajaks on loomulikult sügis ja talv. Siis keskendub töö õpikoosolekuil peamiselt mitmesuguste küsimuste arutlemise, teaduste-oskuste täiendamise jne. ümber. Kuid üldküsimuslikus õpiringis töö ei lakka ka suveks, sest paljudki talvel õpitud teadmused võimalduvad alles suvel teostada tegelikkusesse rakendamist, nii näiteks koduümbruse kaunistamise võistlus, mitmesugused katsed põllul, aias jne., looduse ja maastiku tundmaõppimine. Ka langevad suvekuudele mitmed õppereisid ja ekskursionid jne.

Tavaliseks põhjenduseks tuuakse, et suvekuudel pole aega: põllutöö võtab aja. Muidugi pole siis aega sel määral, et õpitegevuses erilist intensiivsust arendada. Kuid oma tavavalise töö kaasas jätkub siiski mahti ka mitmesuguseiks huvitöiks, eriti veel, kui need on seotud tegeliku tööga, nagu eelloetletud. Ekskursiooneks ja õpireiseks on pühapäevad ja suvipühad väga soodsad.

Õpiringi üldisi seltskondlikke avaldusi.

Õpitöö õpiringis piirduvavalisest (ja nii see on ka mõeldav) õpiringlaste kitsama ringiga. Erandjuhtumel võiksid õpikoosolekute tööd jälgida ka isikud väljaspoolt õpiringi, kusjuures neil võiks olla ka sõnaõigus.

Oma õpitöö viljana aga õpiring korraldab aegajalt ka avalikke esinemisi suuremale publikule, kusjuures sissepääs võib olla isegi maksuline; sissetulek läheks õpiringi kulude katteks. Seesugused avalikud esinemised ei tohiks muutuda liig sagedasiks, et selle all ei kannataks seesmine õpitöö ja et need esinemised ise ei muutuks sisutuks ja vähe ettevalmistatuiks, nagu see pidude puhul jne. ilmneb kahjuks väga tihti. Teiseks aga on seesuguseid üldisemaid ettevõtteid soovitav korraldada siiski pidevalt (vähemalt paar korda aastas), et hoida kontakti laiema seltskonnaga ja oma sihte propageerida.

Üldise õpiringi poolt korraldatavate suuremate esinemistena võiks märkida järgmisi võimalusi:

1) Referaat-õhtud.

Õpiringlased esinevad õpiringis läbiarutatud referaatidega (kõnedega) laiemale publikule. Ettekanded tuleb valida üldhuvitavamalt aladelt; nad peaksid taotlema suuremat rahvalikkust, kui see vast on nõuetav õpikoosolekuil.

2) Näitlikud kohtud.

mitmesuguste ilukirjanduslike teoste järele ja mõningate üldhuvitavate ja põnevamate probleemide käsitlemisega.

3) Huviõhtud.

Huviõhtu ettekanded kontsentreeritakse mingi huviküsimuse ümber, nagu näit.: kirjandus vabaharidus, karskus, kooliküsimus, sport jne. Ettekanded valitakse võimalikult mitrekesised, nagu: referaadid, deklamatsioonid, katkete ettekanded, laulud, muusikapalad, dramatiseeringud jne. Selliseil õhtuil on tähtsus ka õpiringi-sihtide propageerimisel ja positiivse seltsk. vahelduse hankimisel.

4) Aktused mitmes. tähtpäevade puhul.

Tähtsamad kultuurajaloolised, kirjanduslikud ja omariiklusega seotud tähtpäevad: tähtsamate kirjanike, kunstnike, mõtlejate ja riigimeeste juubeli-sünni- ja surmapäevad, ajaloolised sündmused, pöördepunktid, millel tähtsus üldisele ja meie kultuuri arengule, nagu: tähtsamad avastused, koolialalised jne. saavutused väärivad ja vajavad märkimist.

Selleks õpiring korraldab avalikke aktusi, referaatõhtuid jne. Vastavalt tähtpäevale tuleb aktuseruum kaunistada meeletuletatava isiku pildi asetamisega aukohale, rohelisega jne.; laul ja muusika aitavad kaasa pidulikkuse tekitamiseks.

5) Peoõhtud — näidendite lavastamine.

Need on mõeldavad eriti siis, kui õpiring on õppinud oma õpikoosolekuil lavakunsti. Siis on täiesti loomulik, et ta oma kätteõpitud ja kunstiliselt läbimõeldud ja -tuntud lavastusega esineb ka suurema publiku ees. Sel teel õpiring saab kaasa aidata meie väikelava kultuuri arendamisele ja tõstmisele, mis tänini kannatab kõige rohkem pealiskaudse ja ebaküpse ettevalmistuse all. Pidude korraldamine aga ärgu kujunegu kunagi õpiringi peasihtiks.

6) Ekskursioonid, õpireisid.

Õpiringi ettevõttel võib korraldada ekskursioone kaunimaisesse, omapärasemaisesse ja eeskujulikemaisesse kodumaa kohtadesse või ka välismaile, kust osa võtavad ka isikud väljaspoolt õpiringi. Rändamisel ja ilusate looduspiltide nägemisel on suur äratav mõju, samuti paljude kultuuraavutiste ja edusamude nägemisel mujal. Tuleb jälgida ja võrrelda sotsiaalseid ja majanduslikke vahekordi ja olustikku, hariduslikku elu ja tingimusi jne. Sellest võib ammutada palju uut värskest õpiringi tegevusse ja samuti virgutavalt mõjustada ümbruskonda. Õpireisidel ja ekskursioonidel nähtu-kuuldu annab pärast õpikoosolekuil edukalt läbi töötada.

Näitekohtute (kirjanduslikkude kohtute) korraldamisest.

EV. VENDER.

Teiste vabaharidustöö vahendite hulgas on viimasel ajal eriti levinud kohtuvormi kasutamine mitmesuguste küsimuste selgitamisel. Selle avaldusvormi kasutamise peamiseks põhjuseks on selle kerge huvitavaks muutmise võimalus. Kui kursuse, loengu ja kõne puhul esineb ettekandjana enamalt jaolt üks isik, siis kohtu korraldamise juures

rakendatakse tööle harilikult paarikümne isiku ümber; teiseks on suurel hulgal juba harilikus elus kohtuistungute vastu eriline huvi; kolmandaks on kohus tegevusvahendina seltside juures esmalt täiesti uudiseks ja lõpuks võimaldub kohtu korraldamisel vastava lavaseadeldise, dekoratsiooni ja rekvisiidi abil anda talle harilikust vaidlusõhtust hoopis

erinevat ilmet. Ka ei ole mitte väikese tähtsusega asja huvitavaks tegemisel kohtu otsus, mis kohtupidamise kestvusel valmistatakse ette kogu kuulajaskonna nähes-kuuldes. Selle tegevusvormi paheks pannakse harilikult seda, et selle kaudu kistakse maha kohtu autoriteeti, kuna näitliku kohtu otsused ei astu jõusse ja puuduliku korralduse juures võib tulla ette ka juhtumeid, mis kohtupidamise kestvusel võivad näidata, et kohtul puudub võim. Tegelikult on need kartused osutunud asjatuks, sest meie rahvas on küllalt arenenud selleks, et mõista näitekohtu erilist otstarvet ja sihti ja seda küllalt teravalt eraldada harilikust kohtust. Kui kasutab kiriklik usuküsimuste selgitamisel teatrit ilma kartmata sellest halba usule, siis ei ole ka kohtul midagi karta näitlikust kohtust, need on küllalt mõistetavad kõigile.

*

Kõige rohkem levinenud kohtupidamise vormiks on meil kohtumõistmine mõnes kirjanduslikus teoses esineva tegelase üle. On aga ka korraldatud kohtuid üksikute sotsiaalsete pahede üle (alkoholism), tegeliku elu küsimuste kohta (hobuse kaebus halva peremehe üle) ja teisi. Kohtu vormina on kõige levineum vandekohus, kui meil suurele hulgale teatud küsimuste lahendamiseks kõige õiglaman tunduv. Aga on tarvitatud ka hariliku kohtu vormi ja rahvakohut, kus otsuse teeb rahvas, ning mõnikord kahte kohtuvormi paralleelselt.

Kirjandusliku kohtu korraldamisel, kus kohtupidamise aluseks on mõni kirjanduslik teos, millest ka kohtu nimi — on kohtupidamise aluseks võetava teose valik õige suure tähtsusega. Mida populaarsem kirjanik ja ka teos, seda suurem on huvi kohtu vastu. Aga peale selle peab teos:

1) võimaldama koostada süüdistusakti s. o. teoses peab olema kirjeldatud sündmus või tegevus, mis meie arusaamise järgi ei ole kooskõlas maksvate õigusemõistetega. Aga ta ei tohi olla ka niisugune, mis ei võimalda üldse kaitsmist. Mida lahkuminevamaid arusaamisi ta esile kutsub, seda parem, sest kohtu huvitavus on olnud ikka kas teo äärmine toorus, julmus või lahenduse leidmise kee-

rulikkus. Just viimane on kirjanduslikule kohtule kõige tänuväärsem.

2) Tunnistajate üle-kuulamist peab olema võimalik korraldada võimalikult lavaliselt — tunnistajate tüüpide rohkelt ja tunnistajaid ette kutsuda mitte ainult süüdistaja või kaitsja poolt, vaid mõlematelt pooltelt.

3) Teoses eneses ei tohiks olla lahendust kohtu otsusena, või kui see juba on, siis tuleb kohtupidamise aluseks võtta teos kuni kohtuni. Teost lugenuil on aga siis juba olemas teatud mõjutus, mis ei ole enam kasuks kohtule.

Kui on teos valitud välja, tuleb koostada süüdistusakt, mis peab kokkuvõtlikult sisaldama süüteo kirjelduse ja süüdistuse, milles ära tähendada: 1) sündmus, mis sisaldab süüteo tundemärke, 2) süüteo toimepanemise aeg ja koht, niivõrd kui need on teada, 3) kaebeluse ees- ja perekonnanimi ning 4) milles nimelt süüdistatakse kaebelust. See peab olema koostatud kirjalikult ja mitte pikem, kui et selle ettekandmiseks kulub kõigeenam 10 minutit (mida lühem see on, seda parem).

Pärast süüdistusakti koostamist tuleb süüdistajal (prokuröri või era kaebajal) ja kaitsjatel leppida kokku tunnistajate suhtes, keda neist kutsuda kohtusse. Samuti lepitakse kokku asjatundjate kohtusse kutsumises, kui on vaja lahendada mõnd küsimust, mis nõuab erilisi teadmisi. Iga tunnistaja peab tutvuma vähemalt selle osaga teosest, kus kirjeldatakse tema osavõtmist, nägemist või kuulmist kohtualusest sündmusest. Kohtu esimees, prokurör ja kaitsja peavad tutvuma aga kogu teosega õige põhjalikult.

Kui siis mõnd kirjanduslikku teost aluseks võttes ja selle põhjal koostatud süüdistusakti järgi hakatakse kohut mõistma vandekohtu (vannutatud meeste kohtu) korras, siis tuleb kõige pealt seada kokku kohtu koosseis. Sellesse kuuluvad:

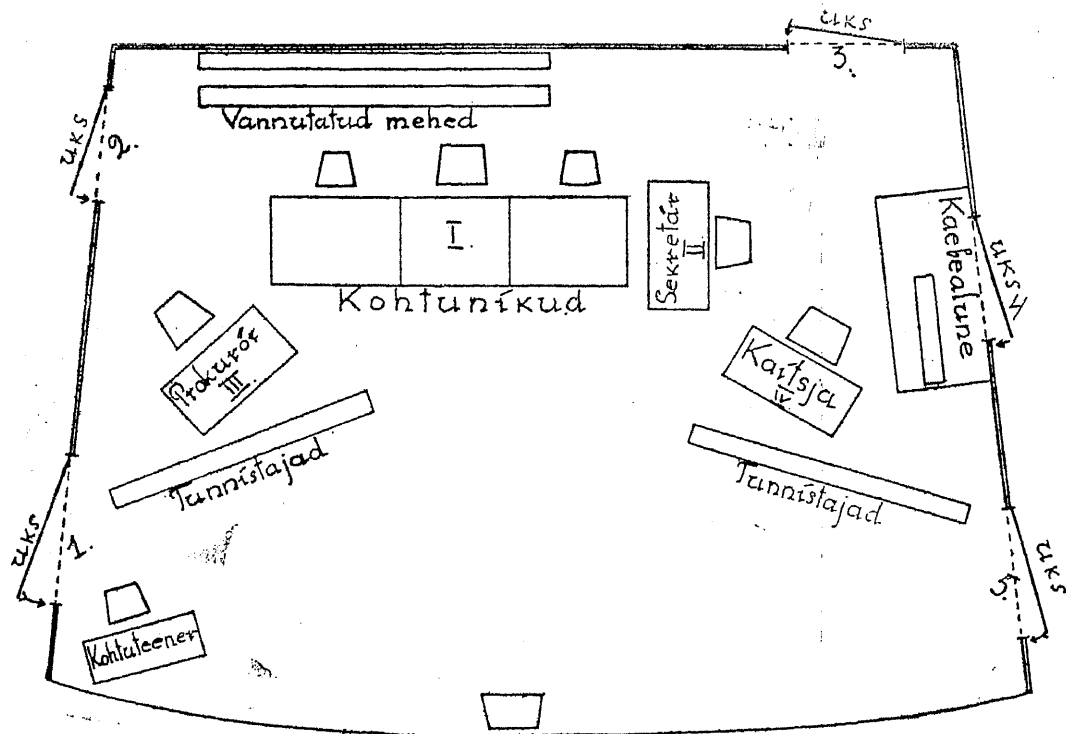
1.) Kohtu eesistuja (esimees). 2.) Kaks kohtunikku. 3.) Kohtu sekretär. 4.) Prokurör. 5.) Kaitsja (võib olla ka mitu). 6.) Kohtu teenner (kohtupristav). 7.) 12 vannutatud meest. 8.) Kaebelune. 9.) Tunnistajad. 10.) Asjatundjad (kui neid vaja). 11.) Tsiiviilnõudjad (kui neid on).

Kui kõik tegelased on leitud ja igaüks on tutvunud oma osaga, siis on soovitatav, et enne kohtuistungit vähemalt kohtu avamise proov ära tehakse kõigi tegelastega, sest muidu võib tulla arusaamatusi.

Näitelava võib kohtupidamiseks olla sisse seatud umbes järgmiselt:

Üst nr. 1. — tunnistajad ja advokaat (kaitsjad), nr. 2. — vannutatud mehed, nr. 3. — kohtunikud, prokurör ja sekretär, nr. 4. — vahiall olev süüalune. Uks nr. 5. viib tunnistajate eraldamise ruumi.

Kui lava ei võimalda nii palju uksti, siis võivad vannutatud mehed käia kohtunikku-

Keskel on pikem laud (I), mille keskel on madal pult kohtu esimehe jaoks. Kahel pool kohtu esimehest istuvad kohtunikud. Laud II on määratud kohtusekretärile. Kõrgem pult (III) (harilik kõnetool või ka väike laud) on prokuröri jaoks ja IV kaitsja jaoks (samasugune kui prokuröriki). Kohtunikkude seljataha kõrgustikule või kõrgustikkude (praktikaablite) puudumisel prokuröri seljataha vasemale seina äärde on asetatud kaks kuni kolm pinki või vastav arv toole vannutatud meeste jaoks. Esimesed pingid prokuröri ja kaitsja ees on tunnistajate jaoks, kus need istuvad näoga publiku poole. Kui süüalune on toodud kohtusse vahil all, siis on ta paigutatud valvurite saatel paremal pool võrega eraldatud kohale. Käikudeks kasutavad:

Üks ühest uksest. Samuti võib vähemal laval paigutada kohtu sekretäri kohtunikkude laua ühele poole ja prokuröri teisele poole laua otsa.

Enne kohtupidamise algust ja eesriide avamisel on laval kohtuteenijad ja osa tunnistajaid, kuna teine osa tunnistajaid ilmub üksikult või koos enne kohtunikke. Selle järgi tuleb lavale kohtu sekretär, kes asub oma laua taha, siis kaitsja ja prokurör, kes kumbki asuvad oma laudade juure. Enne kohtu tulekut tuakse sisse ka süüalune, kui see ilmub vahiall; muidu on ta tulnud kaastunnistajatega ja kohtuteener (pristav) saadab ta enne kohtunikkude tulekut süüalusele määratud võre taha. Tunnistajate vahel areneb omavaheline jutuaajamine ja samuti võib kaits-

ja või prokurör vestelda kohtusekretäri-
ga. Enne kohtu tulekut saadab kohtuteener kõik
tunnistajad lavalt ära nende määratud eri-
ruumi. Kõigi tegelaste laval olles (peale tun-
nistajate) teatab kohtuteener: „Kohus tuleb,
püsti tõusta!” Selle järgi ilmub kohus —
ees kohtuesimees, selle järgi kohtunikud ja
viimsena vannutatud mehed (naised).

Kui kohtunikud on asunud kohale, avab esi-
mees istungi, teatades, et arutusele tuleb
see ja see süüasi, mille peale küsib, kas on
kohal süüaluste tunnistajad ja asjaajajad. Sel-
le peale teatab kohtuteener, kes on ilmunud.
Sellekohase kohtuesimehe küsimuse peale
teatab sekretär, kas ilmunuta jäänud tunnis-
tajad või asjatundjad on kohtukutsed saanud
kätte ja kas on teada mitteilmumise põh-
jused. Kui mõni tunnistajaist puudub (mis
on ettenähtud juba teadlikult), siis võib proku-
rör või kaitsja paluda kohut edasi lükata,
millele vastaspool võib vastu vaielda või ka
toetada palvet, mille peale kohtuesimees pä-
rast nõupidamist kohtunikudega otsustab kohu-
t mitte edasi lükata, vaid asuda asja aru-
tamisele.

Kui ei ole ilmunud mõni tunnistaja, kelle
seletus on asja kohta tähtis, siis pärast teiste
tunnistajate ülekuulamist teeb kohus määruse,
avldada ilmumata jäänud tunnistaja seletus,
ja sekretär loeb ette vastava osa teosest, mille
kohta tunnistaja oleks anda võinud seletue.

Edasi kohtuesimees esitab kaebealusele kü-
simused tema nime, vanuse, elukoha ja elu-
kutse kohta ning küsib veel, kas kaebealune
on saanud kätte süüdistusakti ärakirja. Selle-
järele kohtuesimees teeb korralduse sekretä-
rile ette lugeda süüdistusakti. Peale ette-
lugemist esitab kohtuesimees küsimuse kaebe-
alusele, kas see tunnistab ennast süüdi või
mitte. Selle järele algab tunnistajate ülekuu-
lamine. Kohtupriistav kutsub kõik tunnistajad
korruga lavale ja manitseb neid kõiki tõtt kõ-
nelema, tuletades ühtlasi meele, et valetunnis-
tuse andjaid ootab raske karistus. Samuti
manitseb kohtuesimees asjatundjaid avaldama
oma arvamust erapooletult.

Harilikku kohtu vande vormelit ei peaks
kuski tarvitama, sest siin on ikkagi tegemist
näitekohtuga.

Pärast vannutamist saadab kohtu esimees

tunnistajad peale ühe lavalt ära tunnistajate
tuppa. Esimesed küsimused esitab igale tun-
nistajale kohtuesimees, vahest mõne küsimuse
ka kohtunikud ja vannutatud mehed. Samuti
esitavad küsimusi ka prokurör ja kaitsja.
Tunnistajad vastavad küsimustele selles ula-
tuses, nagu neile on asi selgunud nende osas
kohtupidamise aluseks võetud raamatust. Esi-
tatakse tunnistajale küsimus, mille kohta ei
leidu midagi kohtupidamise aluseks võetud
teoses, siis vastavad tunnistajad, et nad sel-
lest midagi ei tea. Vastab aga mõni tunnis-
taja teisiti, siis palub küsimuse esitaja kanda
ette selle tunnistaja või süüaluse eeluurimisel
antud seletuse. Sellena loetakse ette vastav
koht raamatust. Tunnistaja võib selle järgi
vabandada ennast unustamisega, küsimusest
valesti arusaamise või millegi muuga, mis
sinna parajasti sobib. Pärast tunnistaja üle-
kuulamist jääb see lavale ja istub tunnistaja-
tele määratud kohale. Ei tee viga ka see, kui
mõni tunnistaja oma tunnistuse lõpetamise
järgi palub kohut talle määrata sõidu- ja päe-
varaha.

Pärast tunnistajate ülekuulamist küsitakse
asjatundjatelt arvamist asjaolu selgitamiseks,
milleks neid kutsuti. Asjatundjatel on õigus
tunnistajatele ja ka kaebealustele esitada kü-
simusi, küsides enne selleks kohtult luba.
Tunnistajate ülekuulamist tuleb teha nii, et
see ei kestaks mitte üle tunni, mille järgi
kohus võib kuulutada vaheaaja ja tegelaskond
lahkub vastupidises järjekorras lavale tule-
kule, s. o. ees läheb kohtuesimees kohtu-
nikkudega ja siis teised tegelased.

Pärast vaheaega sünnib lavale tulek samuti
nagu kohtupidamise alguseski. Kohtuesimees
teatab, et kohtuistung jätkub, ja annab sõna
prokurörile. Selle järgi saab sõna tsiviil-
nõudja, kui see olemas, ja siis kaitsja. Kumb-
ki neist ei tohiks esimesel korral kõnelda
üle 15—20 minuti ja teist korda ning tarbe-
korral ka kolmat korda vastuvaidlusteks sõna
võttes mitte üle viie minuti. Viimasena saab
sõna kaebealune, kes lühidates sõnades kat-
sub leida õigustust oma teole ja palub õigeks
mõistmist, kergemat karistust või mis tema
viimane soov on enne kohtuotsuse tegemist.

Pärast prokuröri, tsiviilnõudja, kaitsja ja
kaebealuse seletusi määrab kohus poolte vaie-

lused lõpetada. Enne otsuse tegemisele minekut võtab kohtu esimees lühidalt kokku süüaluse kahjuks ja kasuks kõneleavad asjaolud, manitseb neid otsust tegema oma parema tõekspidamise järgi ja esitab neile küsimuslehe, kas kaebelune on teatud küsimuses süüdi mõistetud või mitte. Ühtlasi võib kohtu esimees teatada vannutatud meestele, missugune karistus ootab kaebelust temale ette pandud süüteo süüdimõistmise korral. Vannutatud mehed lähevad otsust tegema. Lahkumine sünnib samuti, nagu esimesel vaheajal.

Pärast vaheaega teatab vannutatud meeste esindaja, kas nad on leidnud süüaluse olevat süüdi või mitte. Kui süüalune on leitud olevat süütu, siis konstateerib kohtu esimees, et kuna vannutatud mehed on leidnud süüaluse olevat süütu, siis mõistab kohus ta õi-

geks. Kui süüalune on kohtus vahiall, siis määrab sel juhul kohus ka kohe süüaluse vahialt vabastada.

Mõistab vannutatud meeste kohus süüaluse süüdi, siis võib kohut lõpetada ka sellega, et kohtu esimees teatab sellest. Aga ta võib ka kohtu poolt karistuse määrata, ja kui on kellegi poolt esitatud tsiviilnõue, siis ka selle rahuldamise tagasi lükata terves ulatuses, osaliselt või täiesti. Õigeaks mõistmise korral tuleb ka tsiviilnõue, kui see on olemas, igal juhul jätta läbivaatamata. Süüdimõistmise korral määrab ka kohus, kas kaebelune kohe vahialla võtta või vahialla jätta. Otsuse kuulutamise järgi lõpetab esimees istangu ja kohus lahkub lavalt jälle samas järjekorras kui vaheaegadele minnes.

Kirjanduslik ringvaade.

Aleksander Aspel. Sissejuhatus kunstivooludesse.

Elav Teadus nr. 23. E. Kirjand. Seltsi kirjast. 112 lhk. Hind 1 kroon.

A. Aspeli raamat annab rahvapärase ülevaate kujutavais kunstides ja arhitektuuris avalduvaist stiilidest. Raamat on sel kombel mingi väike ja konspektiivne kunstiajalugu, mis „juhatab sisse maailma kunstiajaloo piirkonda nende suurte stiilitüüpide kaudu“.

Raamatu lühikesest ulatusest hoolimata on antud ses õige palju praktilist materjali, mis lisas 22 pildiga tehtud näitlikumaks. Alates vanast kreeka-roma kunstist, juhitakse lugeja läbi algkristliku kunsti, romaani, gooti, renessansi, barokki, rokokoo, klassitsistliku, romantilise ja realistliku ajastute kuni meie päevini.

Üksikuid stiilinähtusi on üksikasjalisemalt näidatud nende kunstiharude kaudu, milledes kõige tüübilisemalt tuli ilmsiks ja avaldus ühe või teise stiili omapärasus ja iseärasused.

Eesti keeles on siiaani ilmunud kunstiajaloolisi teoseid õige vähe. Ülevaatlikest raamatuid ainult Bergeri kunstiajalugu. A. Aspeli raamat on siiaamaalsele soovitavaks lisandiks juba oma odava hinna tõttu ja neis küsimusis ettevalmistamata lugeja nõudeid täidab ta täiesti. M. L.

Bernhard Linde: Honorè de Balzac.

Suurmeeste elulood nr. 5. Eesti Kirjand. S. kirjast. 152 lhk. Hind 1 kr. 50 s.

Eesti Kirjanduse Seltsi biograafilise seeria viies raamat toob B. Linde sulest ülevaate Balzac'i elust ja loomingust, kirjanikust, kes kuulub maailma suurimate ja tähelepandavimate sekka.

Balzac ei ole üks oma loomingult huvitavaimaid läinud sajandi kirjanikke, tema elukäik on samavõrra huvitavalt seiklusrikas nagu mõne tema romaanikangelase oma. Balzac oli see, kes lõi realistliku voolu kirjanduses kui teadliku kunstiliikumise. Balzac oli ühtlasi neid esimesi professionaal-kirjanikke, kes on nii tüübilised XIX sajandi kapitalistlikule ajajärgule, kuna varemil ajal kirjanik oli õilis kirjanduseharrastaja, kellele kirjanduslik töö ei olnud elamise ega leivateenimise abinõuks.

B. Linde käsitab oma raamatus küllaldase ulatuslikkusega Balzac'i fantastilist elukäiku ja suurt loomingut. Meile siiaani Balzac on olnud võrdlemisi vähetuntud kirjanik. Tema töist on eesti keeles olemas Isa Gariot, Eugènie Grandet, Kolmekümneaastane naine ja Sagraännahk. B. Linde uudisteos on kõigiti lugemisväärne ja annab vähesele eestikeelsele Balzac'ile huvitava tagapõhja. M. L.

Romantika ja realism. P. Kogani j. t. järgi koostanud H. Paukson.

Elav teadus nr. 24. E. Kirjand. Seltsi kirjast. 110 lhk. Hind 1 kr.

Läinud aasta viimane number „Elava Teaduse sarjas annab ülaltoodud pealkirja all

ülevaate romantismi ja realismi avaldusist euroopa kirjanduses. Mõlemad sõnad figureerivad õieti tihti igasuguseis kirjutusis kirjandusküsimuste üle, ometi eesti kirjanduses puudub raamat, mis käsitaks nimetatud kirjandusvoole üksikasjalisemalt, arvatud välja üksikud artiklid ajakirjus. H. Pauksoni koostatud raamat püüab täita neid lünki ja annab kaunis ulatusliku ülevaate romantismi ja realismi sünnist ja ajaloolisest arenemisest. See ülevaade algab saksa romantismiga ja viib meid siis mitmete vaheastete kaudu prantsuse realismi ja naturalismi loojateni — Balzac'ini ja Zola'ni ja säält Hauptmannini.

Raamat ise on kompilatiivset laadi teos,

mille kandvam osa ammandatud venelase P. Kogan'i vastavaist tõist. Kogani kirjanduse käsitusviis on praegusele ajale kindlasti vananenud, kuna ta näeb kirjanduslikke nähtusi ainult kui illustratsioone ühiskonna ja poliitilise ajaloo juure, vaatleb ainult nende tekkimispõhjust. Käesolevas töös see meil palju ei eksita, kuna raamatuse on surutud õige palju faktilist materjali. Saame siit ülevaate romantismist ja realismist kui ajaloolistest mõistetest. Kirjandushuvilisele see on vägagi kasulik raamat, ta juhatab lugejale rea probleeme, mille uurimisele ja ligidamale vaatlusele lugeja teab nüüd anduda. M. L.

Vabaharidustöö kroonika.

Hiiumaa õpiringidest.

Silmapaistvamaks õpiringiks tööintensiivsuse kui ka töökorralduse poolest on kahtlemata Harju algkooli juures töötav õpiring, mille juhatajaks ringi asutamisest peale on kohalik õpetaja hra Kleinberg. Ring on asutatud 1928. a. seega üks vanemaid õpiringe meil. Praegu töötab ring kolmes harus, kusjuures kaks haru töötavad kursusingidena ja üks referaatringina.

Kursusingides õpitakse praegu ühes saksa keelt, teises kodukäsitööd. Referaatringi aineks on kirjandus.

Harju õpiring on ainuke E. Haridusliidus registreeritud ringest, kus õpetatakse oskuseid, kuid viimane asiolu on mitmeti soodustanud õpilingi tööd. Oskusainete õpetamisega on võidetud kergemini ka vanemate ja alalhoidlikumate inimeste poolehoid.

Kodukäsitööd harus töötab praegu kaasa isegi lahkusulisi, kes mujal Hiiumaal on kõige suuremad vastased igasugusele liikumisele, mis pole seotud otseselt usuga. Mõneski kohas Hiiumaal võiks Harju eeskujul õpilingis tööle rakendada, kuigi esialgu osa rahvast näib sellele olevat vaenuline.

Nimetamisväärt on ka Kassase õpiring, milline töötab alles teist aastat, kuid mille tegevuses väljendus siiski järjekindlus ning püsivus.

Vaatamata sellele, et läinud aastal valitud aine osutus veidi raskeks ning osavõtjatele ebahuvitavaks, ei jäetud selle käsitamist siiski pooleli, vaid ühelhäälel otsustati aine lõplikult läbi töötada, enne kui minnakse üle uuele ainele. Ja seda tehtigi ning praegu pole selle tõttu õpihimu nähtavasti kellelgi vähenenud. Peab ütleva, et sarnane enesetundmine on alati vajalik, et end harjutada mingi tööga ja et jõuda selleni, kus

see töö on juba naudinguks ega vaja enam mingit sundi.

Huvitav on ka Kärkla algkooli õpiring, mille juhatajaks õpetaja N. Tamm.

Selle õpilingi töö näitab, et lugemisringi meetodil, mis meil võrdlemisi vähe levinud, küllaltki häid tagajärgi võime saavutada.

Õpilingi aineks on kodukasvatuse ning ring töötab vaheldumisi referaat- ja lugemisringina. Kuulates üht koosolekut, kus töö toimub lugemisringi meetodil, kuulates antavaid lisaseletusi ning jälgides pärast läbi-rääkimisi, peab ütleva, et töö sel meetodil on täiesti samaväärne teiste meetoditega ja teda ei tule pidada sugugi ainult algstaadiumiks, mida enamarenenuil ei kõlbaks tarvitada.

Kursus Kärklas ja kõneringreid Hiiumaal.

E. Haridusliidu poolt lühiajaliste isetegevusliku vabaharidustöö kursuste seerias läinud aastal viimne peeti Kärklas — 9. ja 10. dets. Vaatamata pühadeeelsele ajale, kus seltskonnategelased olid seotud mitmesuguste pühade ajal peetavate pidude ettekannete ettevalmistustöödega, kujunes kursustest osavõtt võrdlemisi elavaks.

Kursuslaste maalt päritolev enamused näitab, et vabaharidustöö Hiiumaal on haaranud laiemaid hulki ning õpilingide-liikumise jõudsaks arenemiseks on seal palju eeldusi. Lektoreina esinesid kursusel E. Haridusliidu konsulent Olaf Lehtmets ja Neeme Ruus.

Peale Kärkla Kursuse E. Haridusliit korraldas Hiiumaal rea kõnekoosolekuid ühes valguspildide näitamisega. Kõnedeiga koosolekuil esinesid eelnimetatud lektorid. Koosolekuid peeti kokku 13 kohas: Kärklas, Kõrgessaares,

Kõpus, Puskis, Paladel, Suuremõisas, Heltermaal, Kassaris, Keinas, Jausal, Harjul, Emmastes ja Agapael. Keskmiselt oli koosoleku kohta umbes 100 osavõtjat. Kõnelede järgnevad läbirääkimised kestsid mitmel pool keskööni, mil need hilise aja tõttu tulid lõpetada. Uusi õpinge otsustati asutada nimet. koosolekuil järgmises kohtades: Kõrgessaarel, Suuremõisas, Jausal ja Agapael. Teistes eelpoolloetletud kohtades olid õpingid pea igalpool juba olemas, tegutsedes mõnel pool juba 5—6 aastat, näit. Harjul.

Näitekunsti kursusi.

Jaanuari alul E. Haridusliit korraldas näitekunsti kursusi järgmises kohtades: Navi

Rahvaraamatukogu seltsis Võrumaal (F. Pettai), Kadila seltside keskselts „Koonduses“ Virumaal (H. Vaks) ja Virumaa Rahvaülikoolis (V. Sooserv). Edasi järgnevad näitekunsti kursused Karkuse Rahvaraamatukogu seltsis — Järvasmaal, Hellenurme haridusseltsis „Püüe“ — Tartumaal, Valga Maanaiste seltsis — Läänemaal, ÜENÜ Kasinu osakonnas — Järvasmaal ja Meeksi Haridusseltsis — Tartumaal.

Uus näidend läti kirjanikult.

Hiljuti ilmus E. Haridusliidu kirjastusel läti kirjaniku A. Brigader'i 5-vaatuslik komöödia „Suur saak“. Näidendi on tõlkinud meie paremläti kirjanduse tõlkija M. Puktits.

Eesti Haridusliidu teateid.

Õpingide töövõistlus.

Õpingide töö elustamiseks, nende tööviiside propageerimiseks ja kavakindlamaks muutmiseks ning paremate õpingide töö ergutamiseks otsustas Eesti Haridusliit korraldada õpingidevahelise töövõistluse.

Õpingel võistluseks registreeruda E. H.-liidus hiljemalt 10. veebr. s. a.

Töövõistluse tingimused on järgmised:

1. Töövõistlusest võivad võtta osa Eesti Haridusliidu liikmete juures teotsevad ja kuni 1. veebr. E. Haridusliidus registreeritud õpingid.

2. Hindamise alla võetakse õpingide tegevus 1. veebr. kuni 30. apr. 1934. a.

3. Võistlejad õpingid peavad korralikult täitma E. Haridusliidu ja töövõistluse komisjonide poolt õpingidele täitmiseks saadetud küsimuslehed ja need antud tähtpäeviks saatma E. Haridusliitu, sest võistlevate õpingide tööd kontrollitakse eriliste kontrolllehtedega.

4. Pärast õpingide töövõistluse lõppu võimaldatakse õpingidele kahe nädala kestel teha lõppkokkuvõtteid nende töötulemustest. Tegevuse lõppkokkuvõtteid, aruanded töötulemustest ja hindamiseks vajalikud materjalid tulevad esitada hindamiskomisjonile hiljemalt 15. maiks 1934. a.

5. Eesti Haridusliidu vabaharidustöö konsulentidel on õigus võistluse aja kestel õpingite kohal konsulteerida ja kontrollida antud andmeid.

Kirjalikke nõuandeid võivad võistlejad õpingid kasutada piiramata ulatuses.

Võistluse tööhindamise alused on järgmised:

Töövõistluse tulemusi hinnatakse punktide süsteemi alusel. Maksimaalne punktide arv on 100. Punkte arvestatakse järgmiselt:

1. Liikmete arv õpingis — 10 punkti.

Õpingi liikmete arv on normaalselt 5—20. Maksimaalne punktide arv määratakse õpingile, kus liikmete arv on 5—20. Suurem kui ka väiksem liikmete arv põhjustab vähema punktide arvu saamise.

Senised kogemused on näidanud, et liiga suur liikmete arv õpinges mõjub takistavalt töö edukusele, seepärast on õpingi maksimaalseks liikmete arvuks 20. Et võimaldada ka kohtades, kus leidub vaid üksikuid õppehuvilisi, võtta osa õpingide tööst ja töövõistlusest, on õpingide liikmete alammääraks 5, kuna juba väiksem liikmete arv enam ei võimalda küllaldast kogemuste vahetamist ega edukat tööd.

2. Liikmete pidevus (kontinuiteet) — 15 punkti.

Õping, kus samad liikmed on võtnud osa ringi tegevusest selle tegevusaasta algusest kuni lõpuni (praegusel juhul töövõistluse algusest 1. veebr. kuni lõpuni — 30. apr.), saab hindena 15 punkti. Vabandatavad õpingist ärajäämise põhjused, nagu näit. õpingilase elukoha muutmine, kestev haigus, v. m., võetakse arvesse.

Ei loeta mingiks hüveks asjaolu, kui võistleja õpingi liikmete arv võistluse aja kestel kasvab, sest uuesti juurdetulnud liikmed ei ole kontaktis varem läbiõpitud materjaliga. Liikmete arvu kasv õpingis on lubatud ai-

nult selle tegevuse alul, s. o. kuni teise õppekoosolekuni, sest siis suudetakse veel püüda sammu teise tööga.

5. Osavõtjate keskmine arv õppekoosolekuist — 15 punkti.

Õpiring, kus kõik õpiringlased on võtnud osa kõigest õppekoosolekuist, saab hindena 15 punkti. Vabandatavad puudumise põhjustel võetakse arvesse.

Liikmete keskmise osavõtu kindlaksmääramiseks peab õpiringi juht pidama liikmete nimekirja, kus peab olema märgitud eraldi iga õpiringlase kohta — milliseist koosolekuist ta on osa võtnud ja milliseist mitte.

E. Haridusliit saadab kõigile õpiringlaste vastavad planketid, kuhu õpiringi juht peab märkima iga õppekoosoleku kohta eraldi õpiringlaste puudumised. Need planketid on aluseks hindamiskomisjonile osavõtjate keskmise arvu kindlaksmääramiseks.

4. Õppekoosolekute arv — 10 punkti.

Maksimaalne punktide arv määratakse õpiringile, kus võistluste aja kestel on peetud 1 koosolek nädalas (pühade aeg välja arvatud) või 1 koosolek kahe nädala järele. Niihästi väiksem kui ka suurem koosolekute arv nädalas põhjustab väiksema punktide arvu.

Normaalselt peetakse igal nädalal üks õppekoosolek. Lihedam õppekoosolekute arv mõjub takistavalt õppimisele, kuna siis liikmed ei saa küllaldaselt süveneda õpitavasse aiasse. Nii ei tohiks võistlejad ringid taotleda asjatut rekordi-jahti võimalikult suure koosolekute arvu saamiseks, kuna see ju toob kaasa vähema arvu punktide saamise. Harvemini aga ei tohiks koosolekuid pidada kui üks kord iga kahe nädala järele.

5. Õppekoosolekute keskmine kestvus — 10 punkti.

Õpiring, kus iga õppekoosoleku keskmine kestvus on olnud 2 tundi, saab hindena 10 punkti. Mainitud kahe tunni hulka kuulub ka meeelahutuse osa ja teemakohased vaidlused.

6. Võrdne tööjaotus õpiringlaste vahel — 15 punkti.

Maksimaalne punktide arv määratakse õpiringile, kus töökoormatus on jaotatud võrdselt kõigi õpiringlaste vahel ja kus kõik õpiringlased võtavad võrdselt osa õppeülesannete täitmisest.

Õpiringis peab olema töökoormatus võrdne kõigil õpiringlasil, s. o. igaks töökoosolekuks peab iga õpiringlane töötama läbi arutlusele tuleva materjali, sest ainult sel viisil saavutatakse tõelik enesearendamine isetegevuse teel. Nii peaks juhul, kui töötatakse

referaatmeetodi alusel, refereerima kõik õpiringlased varem kindlaksmääratud järjekorras. Referentide arv peaks võrduma õpiringi liikmete arvule ja kõik õpiringlased peaksid võistluse aja kestel esinema enam-vähem võrdse arvu ettekannetega.

Lugemis- ja loengmetoodilistes õpiringides peaksid õpiringlased täitma võrdselt õppeülesandeid, näit.: esinema lühikeste ettekannetega õpitava aine iseloomust, omapäras, arengust, ulatusest, jne., tegema nõuetavad kirjatööd ja täitma muud õppeülesanded. Ka eriküsimuste õppimise puhul ei tohiks piirduda ainult akadeemiliste õpingutega, vaid õpinguid peab muudatama huvitavamateks ja elulisemaks mitmesuguste lisaettekannetega.

7. Töö süstemaatilisus — 20 punkti.

Töö süstemaatilisuse hindamisel võetakse arvesse õpiringi kavakohast töötamist. Õpiring võib piirduda ka ainult kaya osalise läbitöötamisega, samuti on lubatud töötada õpiringi enese väljatöötatud kaya alusel. Kavasetavast kaya muutmistest tuleb teatada vastavate põhjendustega võistluste tööhindamiskomisjonile. Kui töötatakse kaya alusel, mis pole välja töötatud. E. Haridusliidu poolt, siis tuleb võistlaval ringil saata 1-eks. kaya ära kirja võistluse hindamiskomisjonile.

Töö süstemaatilisuse kontrollimiseks peab iga õpiring pidama õpiringi päevikut, kuhu sisse märgitakse eraldi iga töökoosoleku kohta: selle alguse ja lõpu kellaaeg, ettekannetega esinejate nimed ja teemad, vaidluste käik, koosolekult puudujate nimed, j. m. Päevik saadetakse õpiringi töö lõpul võistluskomisjonile läbivaatamiseks.

8. Õppetöö aruannete tähtsajaline esitamine — 5 punkti.

Õpiringidele, kes nõuetavaks tähtsajaks on korralikult esitanud täpsed aruanded, arvestatakse 5 punkti.

E. Haridusliit saadab kõigile võistlevaile õpiringile aruannete planketid töötlemuste kindlaksmääramiseks. Võistlejad aga võivad neile lisaks esitada ka igasugust lisamaterjali, mis aitaks paremini valgustada õpiringi tegevust ja töö viljakust. Võistlejail tuleb märkida aruannetele ja seletustele ka tegevust takistavad asjaolud. Aruannete hindamisel võetakse arvesse ka aruannete korralikkus.

III. Hindamiskomisjon.

Töövõistluste hindamise komisjoniks on E. Haridusliidu õppetöö toimikond.

IV. Auhinnad.

Auhinnad teeb E. Haridusliidu juhatus teatavaks hiljemalt 1. märtsiks k. a.

Tänašida toimetusi ära viska homse varna!
Sellepärast tellige „Areng“ juba täna.

Kultuuri ja hariduse sõbrad!

E. Haridusliidu ajakiri

A R E N G

PAKUB

Kultuur- ja haridusküsimusist huvitatuile kirjutusi tänapäeva kultuurinimese huvipiirkonda ulatuvaist küsimusist mitmesuguste teaduste alalt uuemate uurimuste seisukohalt ja seisukoha võtmisi päevakorral olevate kultuuri- ja hariduspoliitiliste probleemide kohta.

Vabaharidustöö-tegelasile didaktilis-metoodilisi kirjutusi vabaharidustöö edukast rakendamisest meie olude ja võimaluste kohaselt, ülevaateid ja informatsiooni vabaharidustööst meil ja teistes riikides; seadusi ja määrusi vabaharidustöö (raamatukogunduse, õpiringide, kursuste, loengute, rahvaulikoolide), rahvamajade, avalike ettekannete korraldamise jne. alalt.

Väikelavade näitejuhtidele ja tegelasile — praktilisi juhatusi näidendite lavastamiseks; teateid liidu teatri tarvete laost; näidendite arvustusi väikelavade seisukohalt, mängimiseks soovitatavate näidendite nimestikke; juhtnööre näitelavade ehitamiseks.

Õpiringide tegelasile ja enesearendajaile — õpiringide kavu ja tegevuse kodukordi; õpiringide laenukogu raamatute nimestikke koos laenutamise tingimustega.

Kirjanduse ringvaateid, kroonikat, teadaandeid ja informatsiooni Eesti Haridusliidult ja liiduga kontaktis töötavalt seltsidelt.

„Arengu“ kaastöölisiks on hulk tuntuid teadusmehi, hariduse- ja seltskonnategelasi.

Toimetus: J. Rummo (peatoimetaja), A. Sibul, A. Särev, E. Vender (vastutav tolm.).

*Enesearendajad ja vabaharidustöö tegelased —
„ARENG“ ON TEIE AJAKIRI*

Tellimisehind aastas 2 kr., poolaastas 1 kr. (poolaasta viisi tellimine on võimalik 1. I — 30. VI ja 1. VII — 31. XII). Tellida saab igast postiasutusest.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, S. Roosikrantsi 12, telefon 452-02.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR